

Varför är yrsel svårt?

Läkartidningen

START AKTUELLT KLINIK & VETENSKAP OPINION

SENASTE Cancerfonden drar in anslag för Macchiarinis medförfattare

KONTAKT SKRIV PREN

Inbjudan

Läkartidningen
arrangerar

Yrsel i primärvården

IVA, Grev Turegatan 16, Stockholm

Inbjudan

Yrsel är en felsignal som talar om att informationen från sinnessystemen inte stämmer överens. Orsakerna kan vara många. Denna fortbildningsdag kommer att ge en medicinsk helhetsbild av tillståndet yrsel och vänder sig till alla de läkare på vårdcentraler som i sin kliniska vardag träffar yra patienter utan att vara specialister på tillståndet.

Registrering och lunch

Välkommen Moderator *Eva Ekvall Hansson, docent i fysioterapi, Lunds universitet*

Inledning *Professor Måns Magnusson, Skånes universitetssjukhus i Lund*

Yrsel på vårdcentralen *Distriktsläkare Lennart Johansson, Primärvården Skåne*

Psykogen och somatoform yrsel - Persisterande perceptuell postural yrsel
Med *Dr Anders Lundin, Yrselcenter Stockholm*

Bensträckare

Yrsel på akuten *Docent Mikael Karlberg, Skånes universitetssjukhus i Lund*

Yrsel hos äldre *Professor Patrik Midlöv, Lunds universitet*

Kaffe

Migrän och yrsel *Docent Mikael Karlberg, Skånes universitetssjukhus i Lund*

Yrsel hos barn *Docent Mikael Karlberg, Skånes universitetssjukhus i Lund*

Nacken och yrsel *Docent Eva Maj Malmström, Skånes universitetssjukhus i Lund*

Varför är yrsel svårt? *MBA Christian Geisler, specialist i hörsel- och balansrubbningar, Yrselcenter Stockholm*

Sammanfattning och frågor till panelen

Hur vanligt är yrsel?

Vanligaste sökorsaker i sjukvården:
Värk - Trötthet - **Yrsel** (Kroenke 2000)

I åldern 20-65år
var tredje kvinna och **var sjunde man** lider av yrsel (Mendel 2007)

10% av befolkning under sin livstid: störningar i balansorgan eller -nerver
(Neuhauser 2005)

Yrsel är svårt.
Yrseldrabbade faller ofta
mellan stolarna i sjukvården.

svårdiagnostiserade, tidskrävande, utredningskrävande

Yrsel är svårt.
Yrseldrabbade faller ofta
mellan stolarna i sjukvården.

svårdiagnostiserade, tidskrävande, utredningskrävande

Varför är yrsel svårt?

Varför är yrsel svårt?

Patienter med yrsel- och balansstörningar är en utsatt grupp utan självklar hemmahamn i sjukvården.

Ofta skickas de runt mellan olika vårdgivare och mellan olika undersökningar utan att uppnå diagnos och behandling.

Varför är yrsel svårt?

I svensk sjukvård undersöks sällan balanssystemets impulser, trots att de vanligaste och viktigaste yrselsjukdomarna beror på störningar i balanssystemet.

Istället sänds svenska yrselpatienter ofta till sjukgymnastbehandling för att behandla en förmodad störning i nackens muskler.

Men att nackbesvär skulle vara en vanlig orsak till yrsel- och balansstörningar saknar vetenskaplig grund. Det felaktiga omhändertagande har flera orsaker. Bland dem brist på undersökningsutrustning, okunskap och ett omodernt sjukvårdssystem.

Varför är yrsel svårt?

Christian Geisler
MBA sjukvårdsorganisation Handelshögskolan Stockholm

Varför är yrsel svårt?

Christian Geisler

leg läk

Spec. Hörsel- och balansrubbningar Spec. ÖNH-sjukdomar

Varför är yrsel svårt?

ett 45 min besök

= diagnos och inledd behandling

Varför är yrsel svårt?

1- **Vilka är de kända orsakerna till yrsel?**

2- Kartläggning av utmaningarna

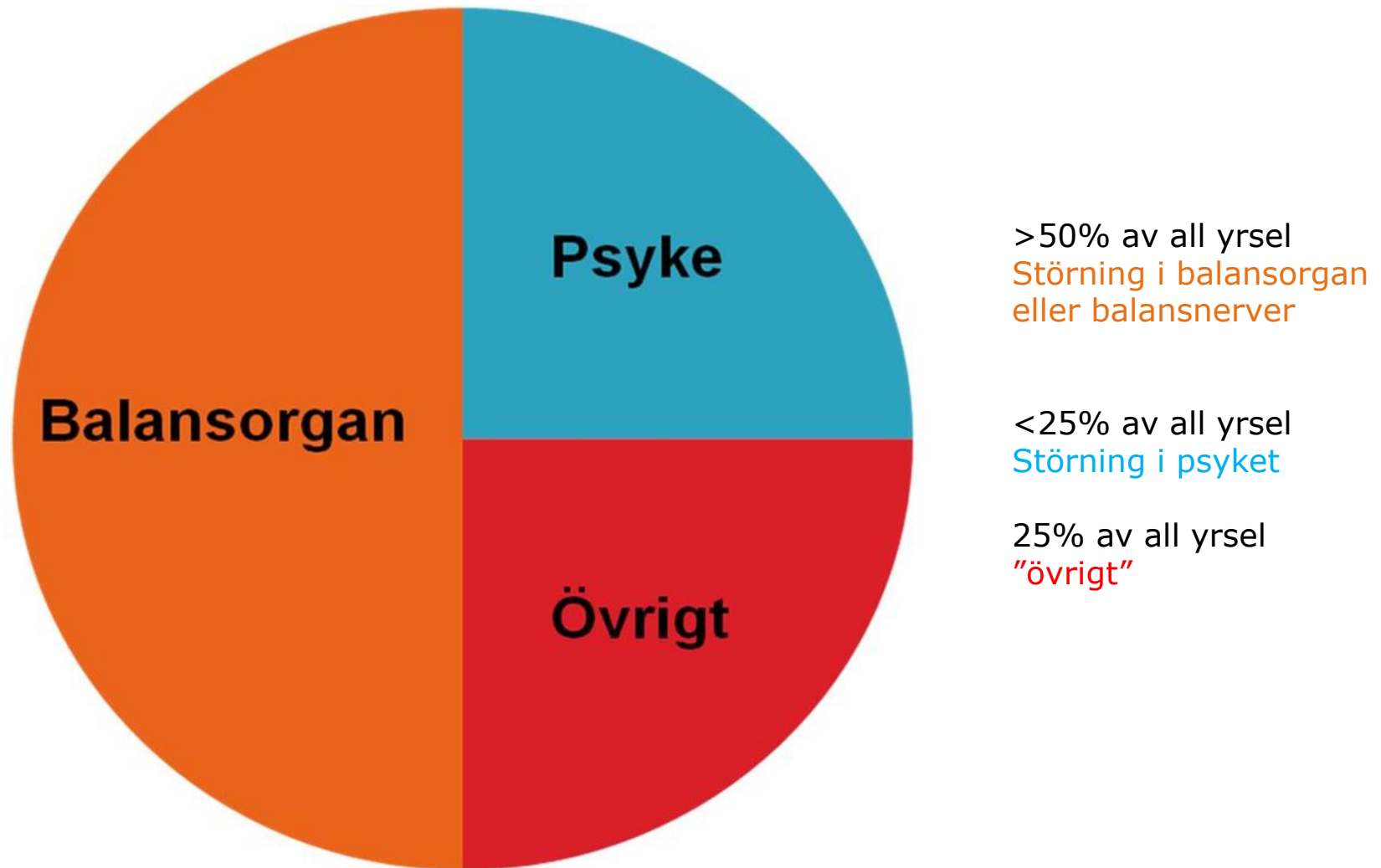
Vad beror yrsel på?

Vad beror yrsel på?

Yrsel utan samtidiga neurologiska symtom

Vad beror yrsel på?

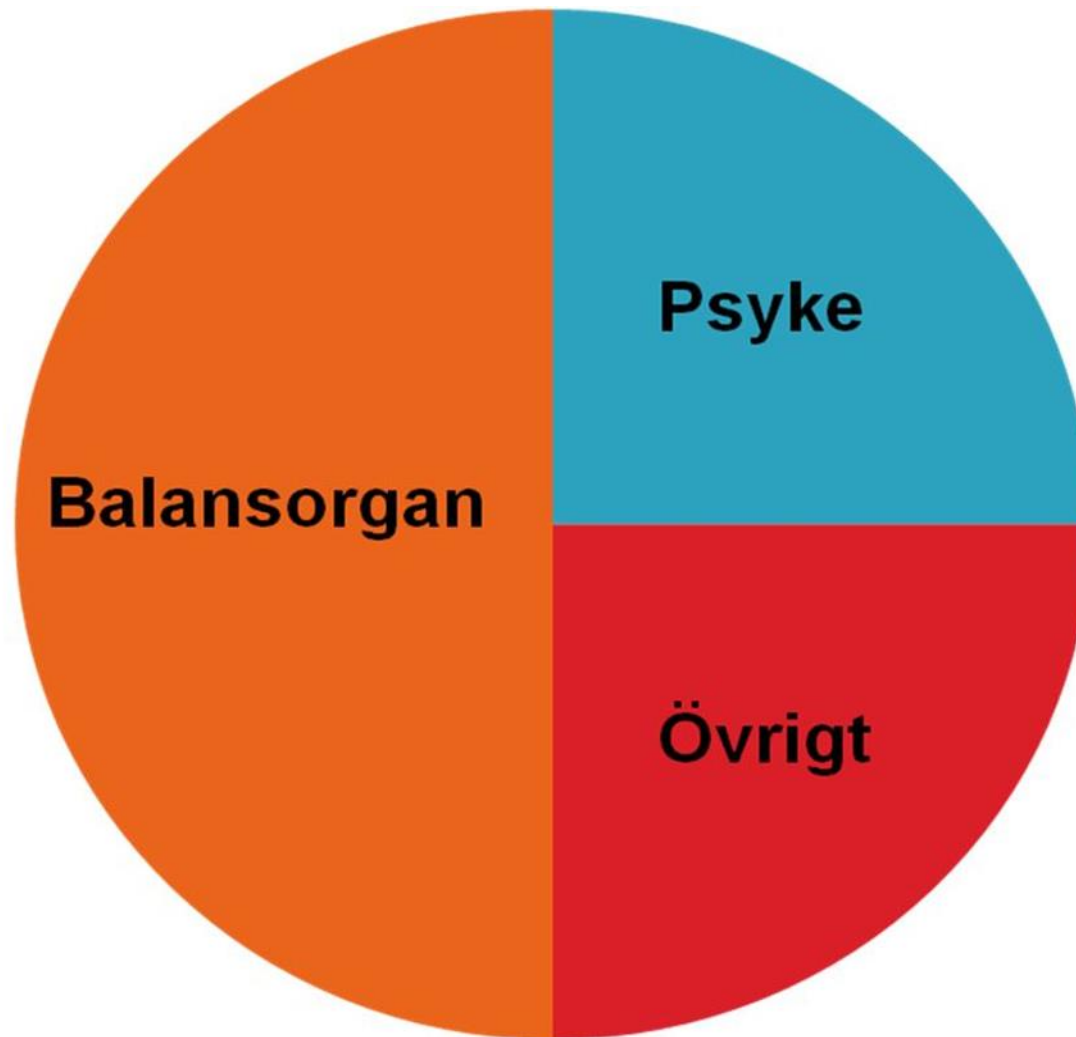
Yrsel utan samtidiga neurologiska symtom

Kroenke 2000

Vad beror yrsel på?

Yrsel utan samtidiga neurologiska symtom

>50% av all yrsel
Störning i balansorgan
eller balansnerver

<25% av all yrsel
Störning i psyket

25% av all yrsel
"övrigt"

Blodtrycksförändringar

Hjärta-kärl

Thyroideasjuk, Diabetes, Elektrolyt

Bristtillstånd tex blod- vitaminer-

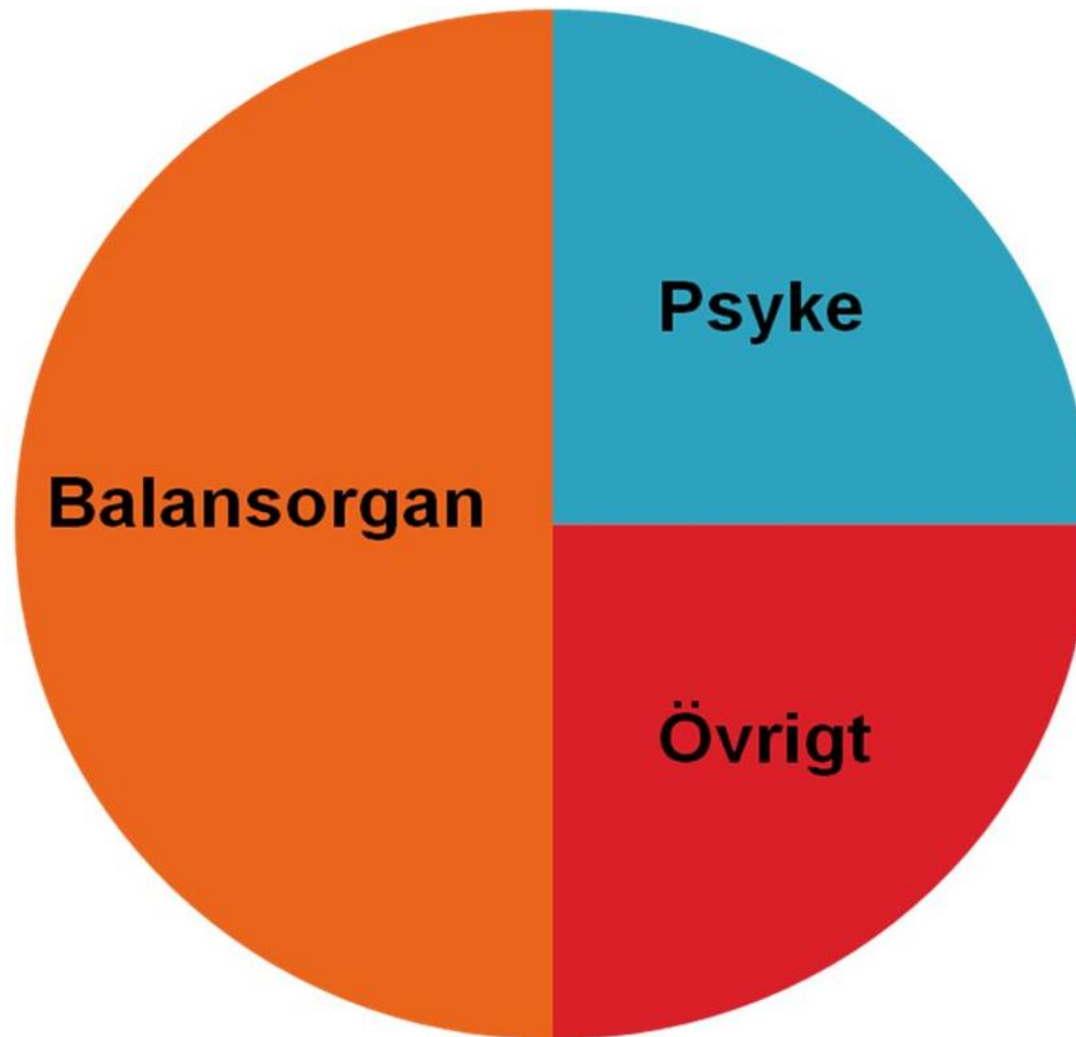
Läkemedel-droger

Förgiftningar

Visuell yrsel

Kroenke 2000

Vad beror yrsel på?
Yrsel utan samtidiga neurologiska symtom

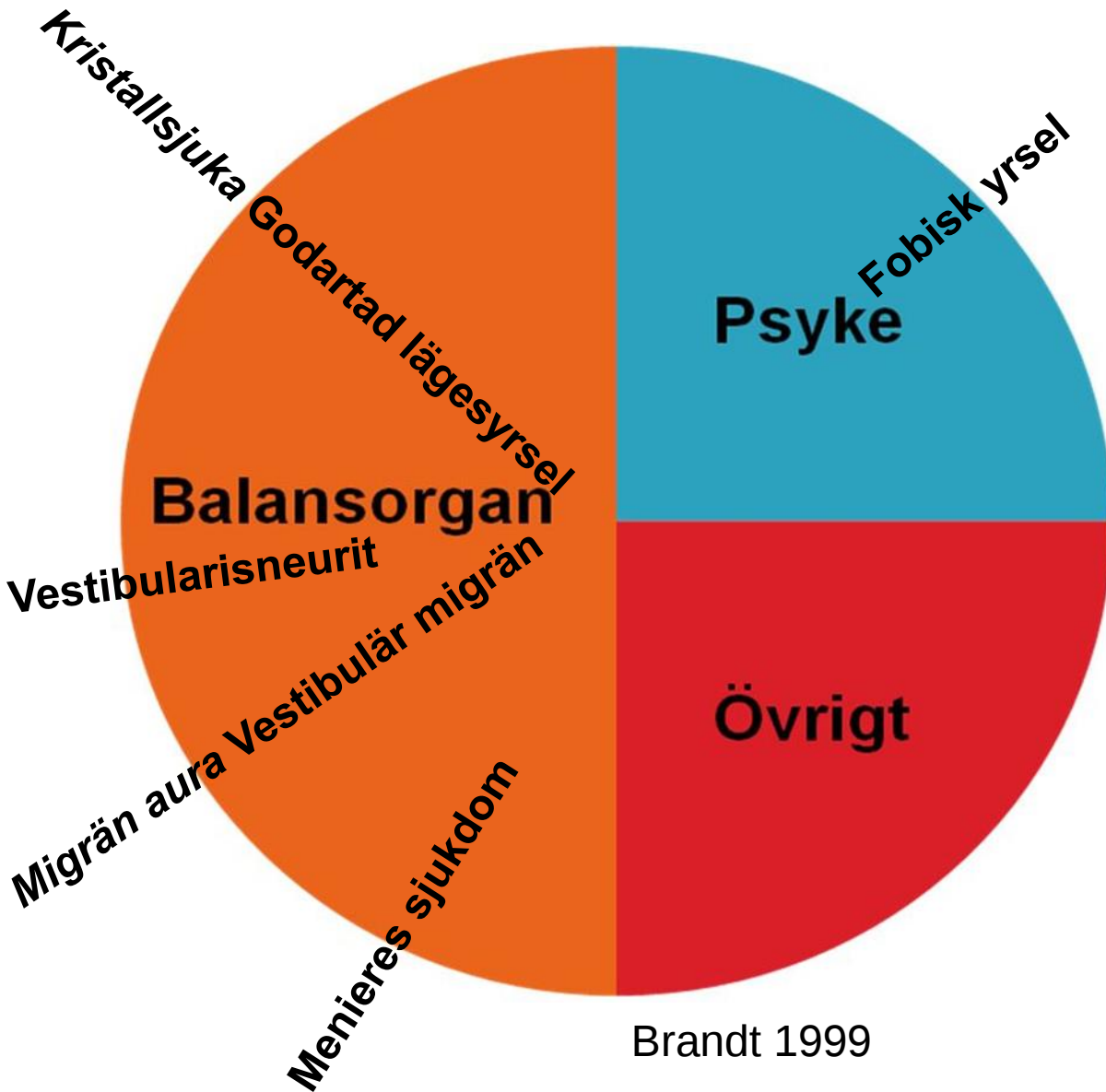

75% av all yrsel
beror på **5 sjukdomar**

Brandt 1999

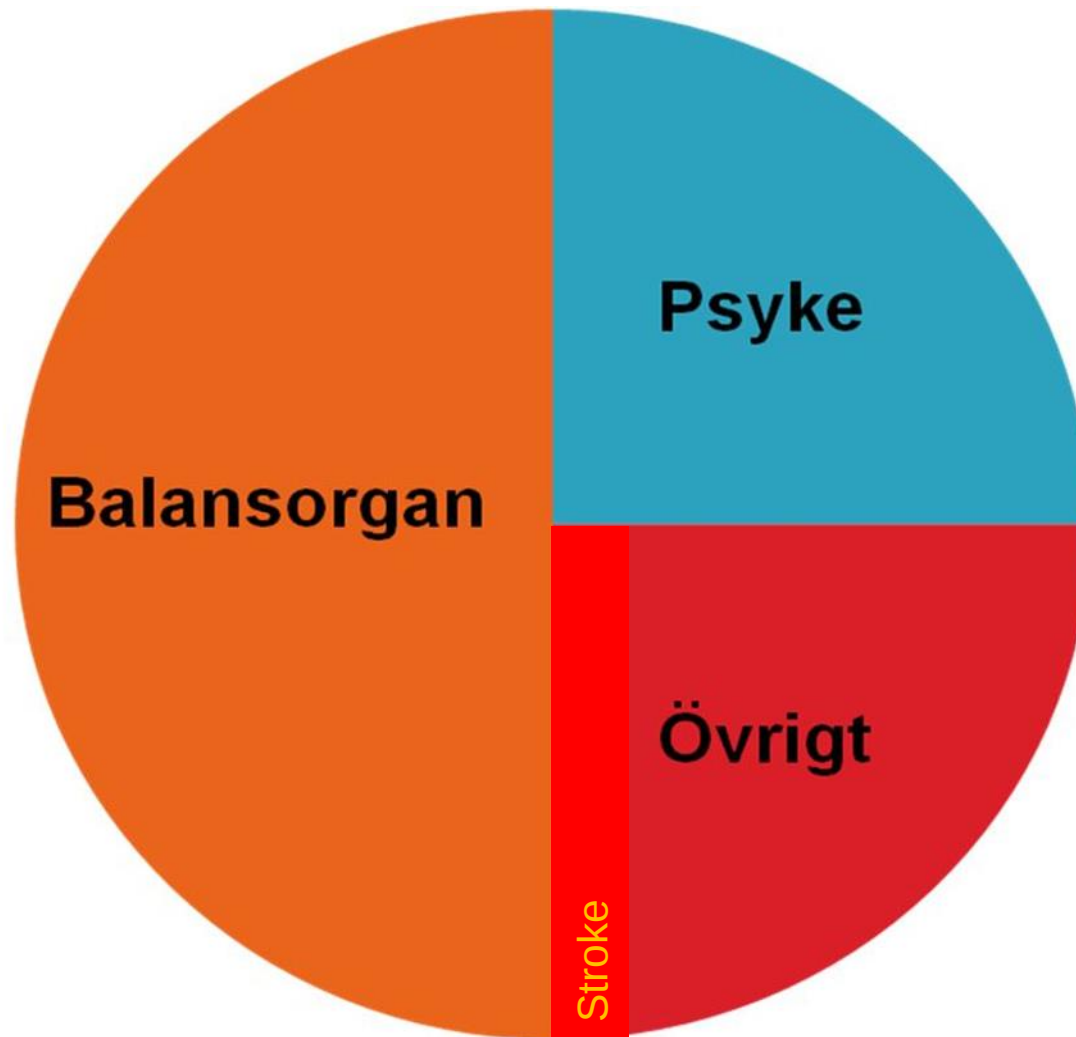
Vad beror yrsel på?

Yrsel utan samtidig neurologiska symtom

Brandt 1999

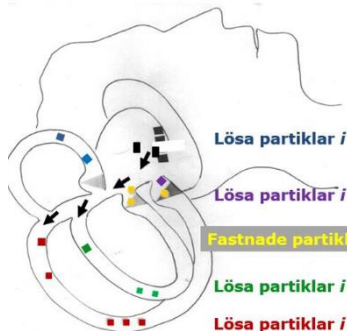
Vad beror yrsel på?
Yrsel utan samtidiga neurologiska symtom

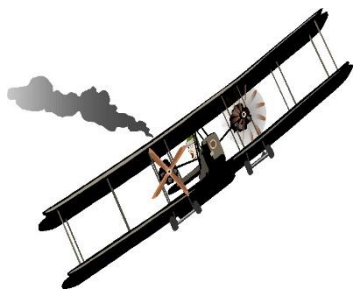
<1 % av all yrsel
Stroke

Kerber 2006

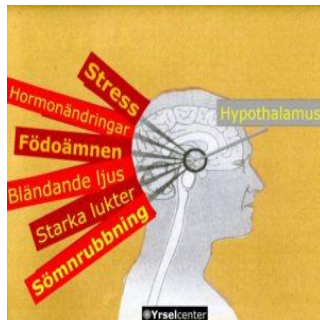
Godartad lägesyrsel

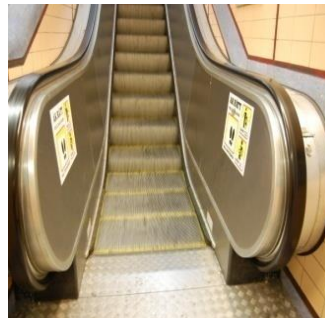
Vestibularisneurit

Vestibulär migrän

Fobisk yrsel

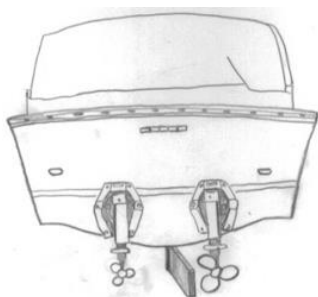
Menieres sjukdom

Sekundär Yrselångest

De-kompensation

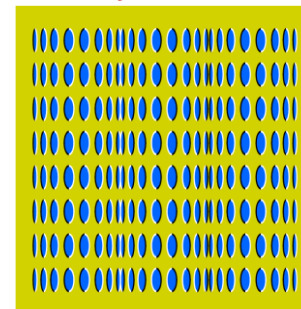
Ångest störningar

Tredje fönster & sprickor

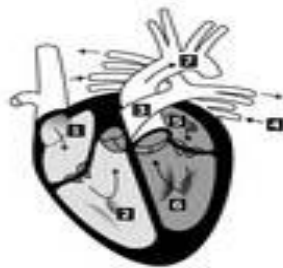
Visuell yrsel

Blodtrycksrelaterad-

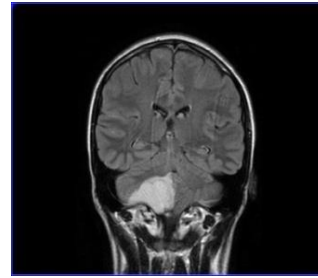
Kardiell-

Internmedicinsk-

Stroke/MS/Neurotumörer

Skallskador

Bilateral hypofunktion

Polyneuropati

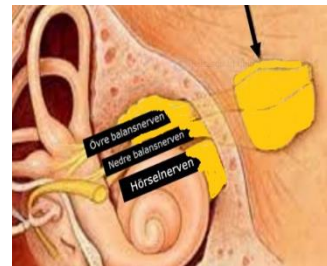
Multifaktoriell-

Läkemedel

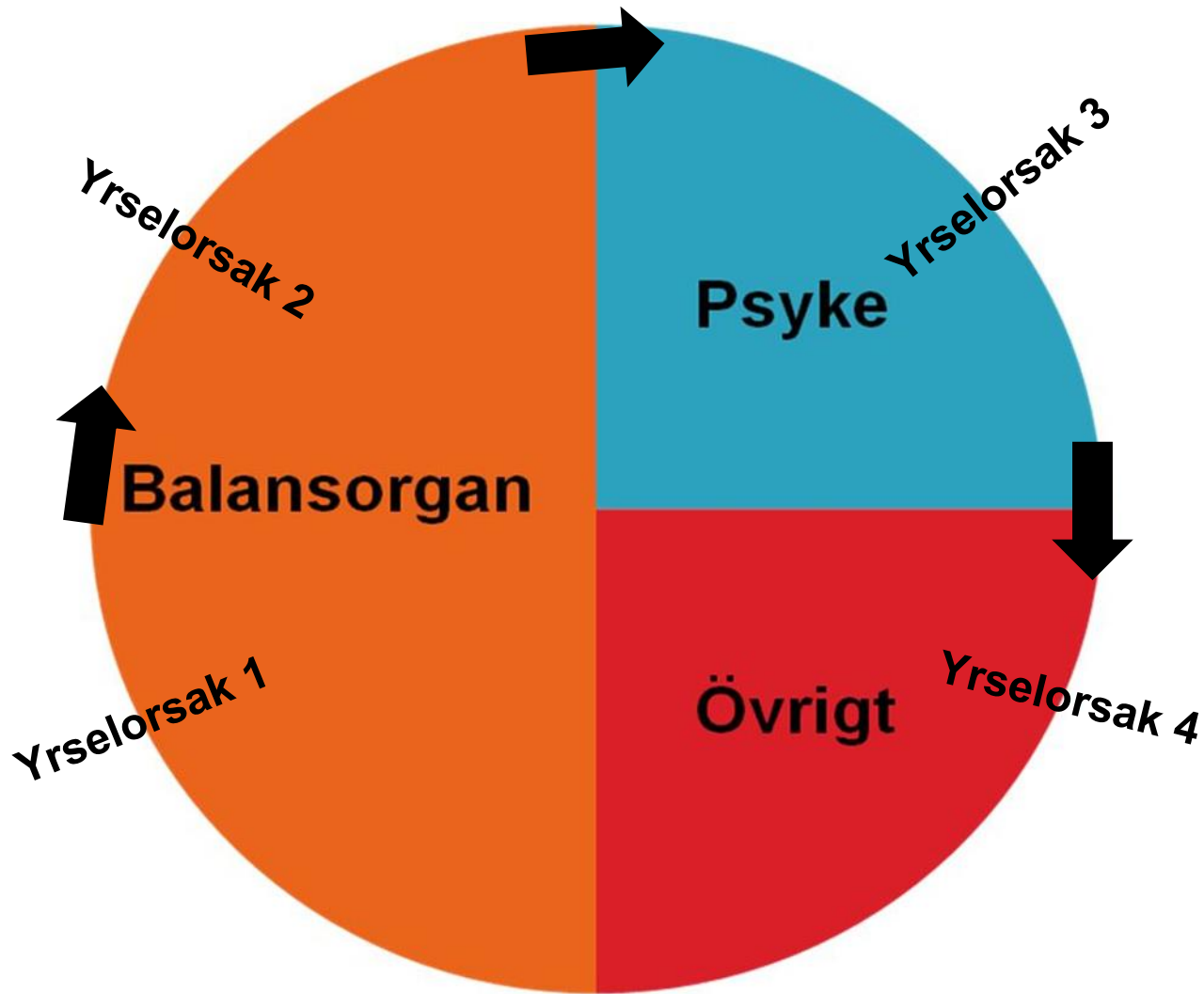

Vestibularisschvanom

Vad beror yrsel på?

Yrsel kan ha flera orsaker. Orsakerna varierar med tiden

Varför är yrsel svårt?

1- Vilka är de kända orsakerna till yrsel?

2- **Kartläggning av utmaningarna**

Varför är yrsel svårt?

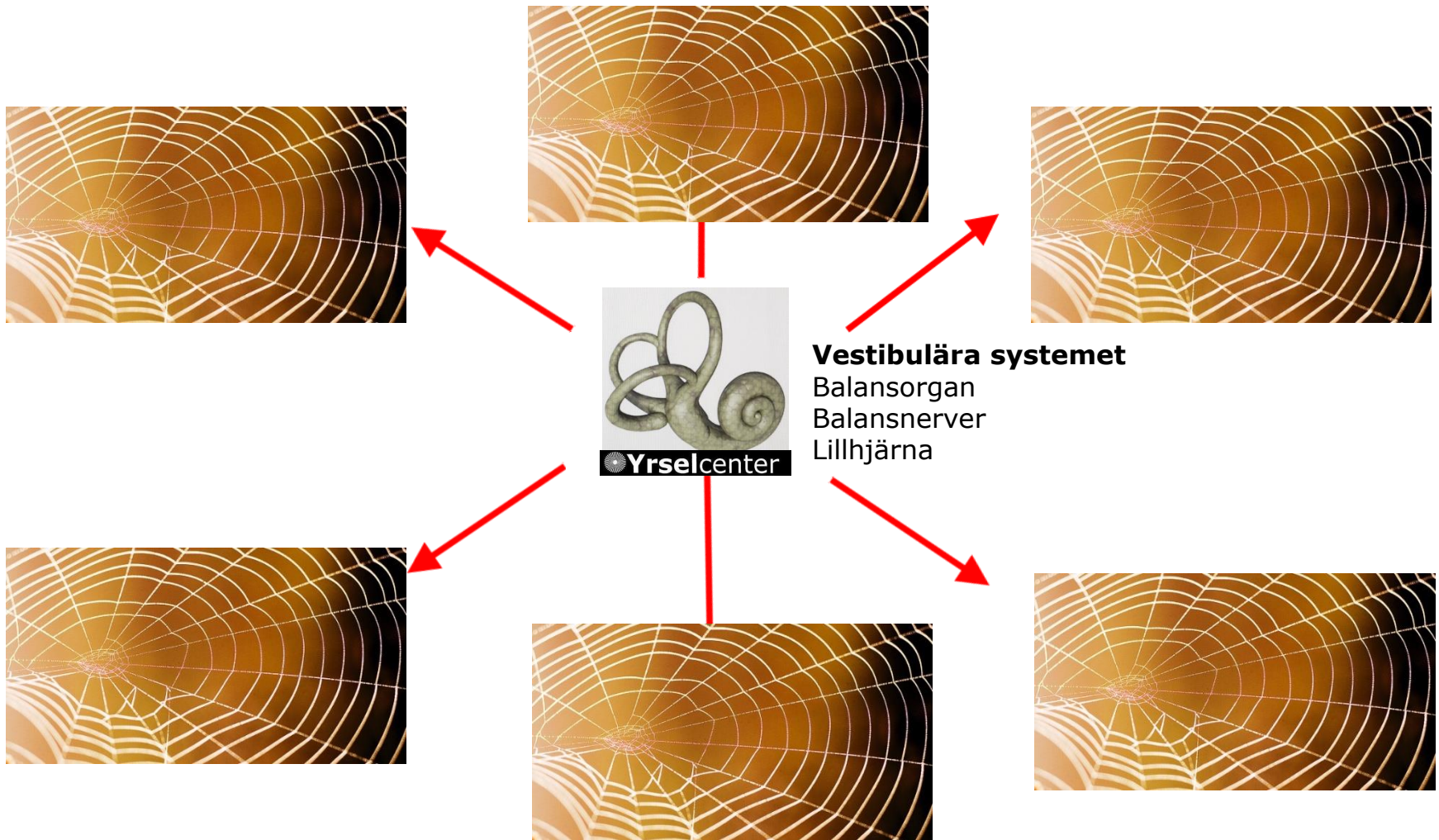

Vestibulära systemet

Balansorgan
Balansnerver
Lillhjärna

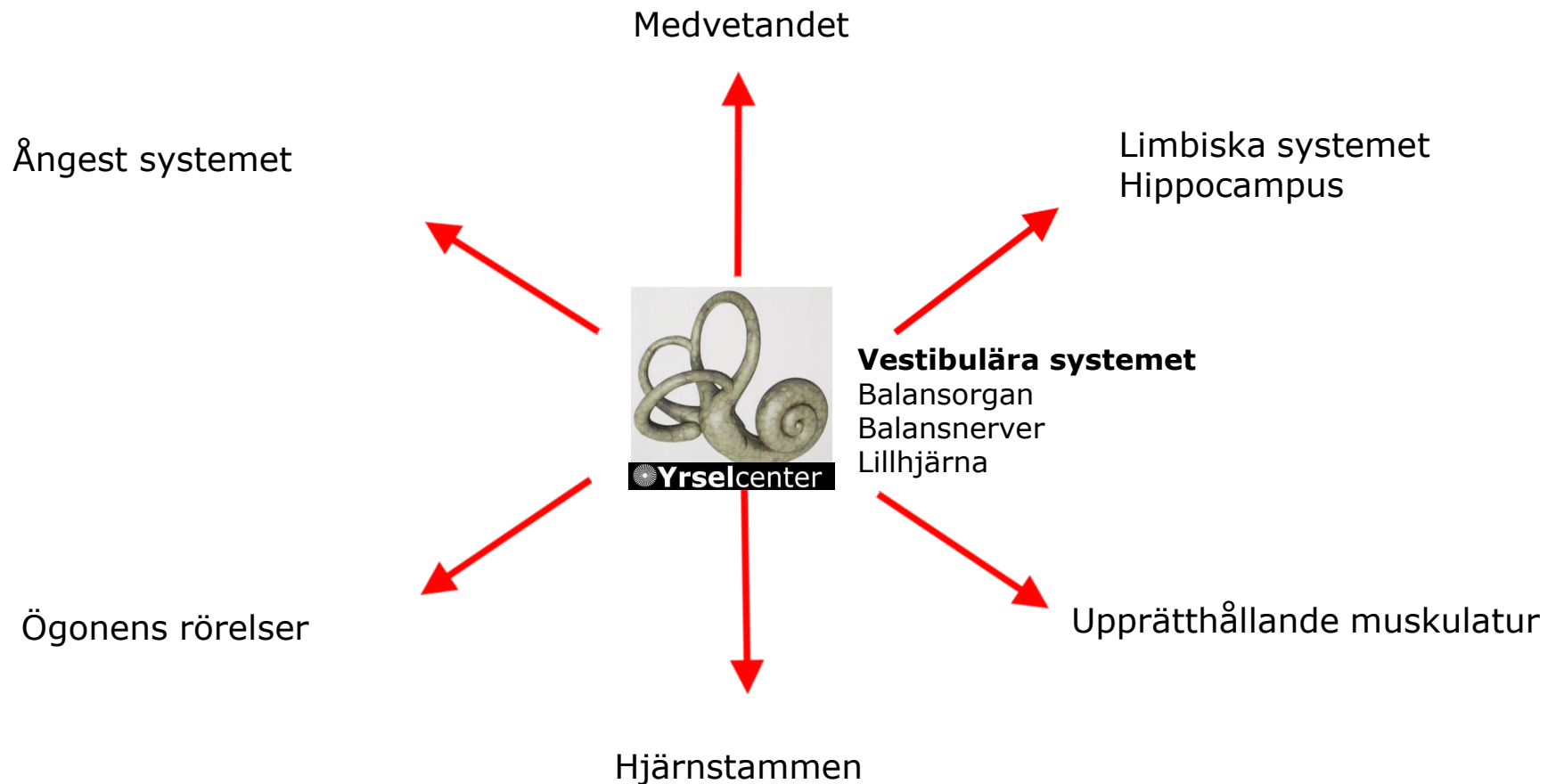
Varför är yrsel svårt?

Balanssystemet - del av ett stort neuronalt nätverk

Varför är yrsel svårt?

Balanssystemet - del av ett stort neuronalt nätverk

Ögonens rörelser

Vestibulära systemet

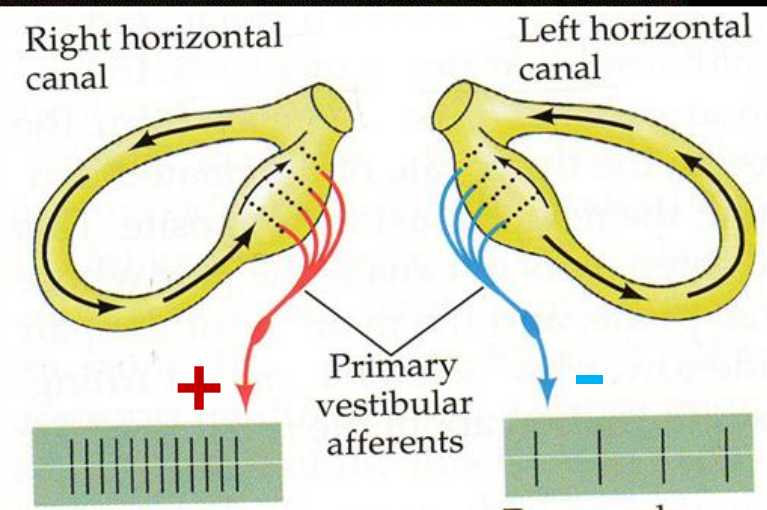
Balansorgan
Balansnerver
Lillhjärna

Ögonens rörelser "ögondarrningar"

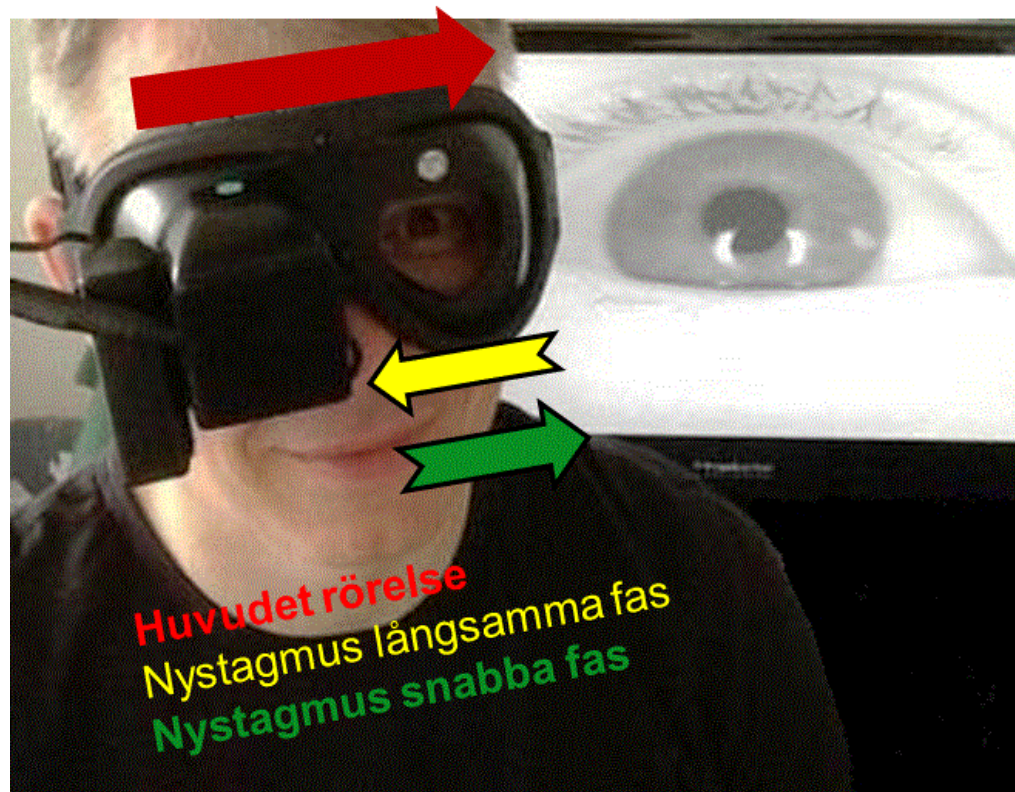
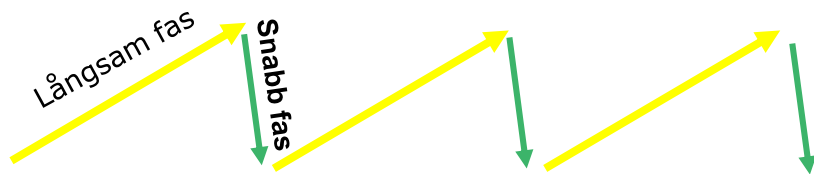

Huvudrörelse åt höger

- + Höger balansorgan ökar signaleringen
- Vänster balansorgan minskar signaleringen

Ögonens rörelser "ögondarrningar"

Ögonens rörelser "ögondarrningar"

Fysiologisk nystagmus normalt

Patologisk nystagmus störning i det perifera eller centrala vestibulära systemet

Ögonens rörelser "ögondarrningar"

Fysiologisk nystagmus normalt

Patologisk nystagmus störning i det perifera eller centrala vestibulära systemet

Spontan- Blickriktnings- Lägesrelaterad- Kontinuerlig- Tillfällig-
Reverserbar-

Ögonens rörelser "ögonarrningar"

Fysiologisk nystagmus normalt

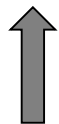
Patologisk nystagmus störning i det perifera eller centrala vestibulära systemet

Spontan- Blickriktnings- Lägesrelaterad- Kontinuerlig- Tillfällig-
Reverserbar-

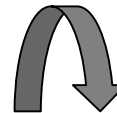
Horisontell-

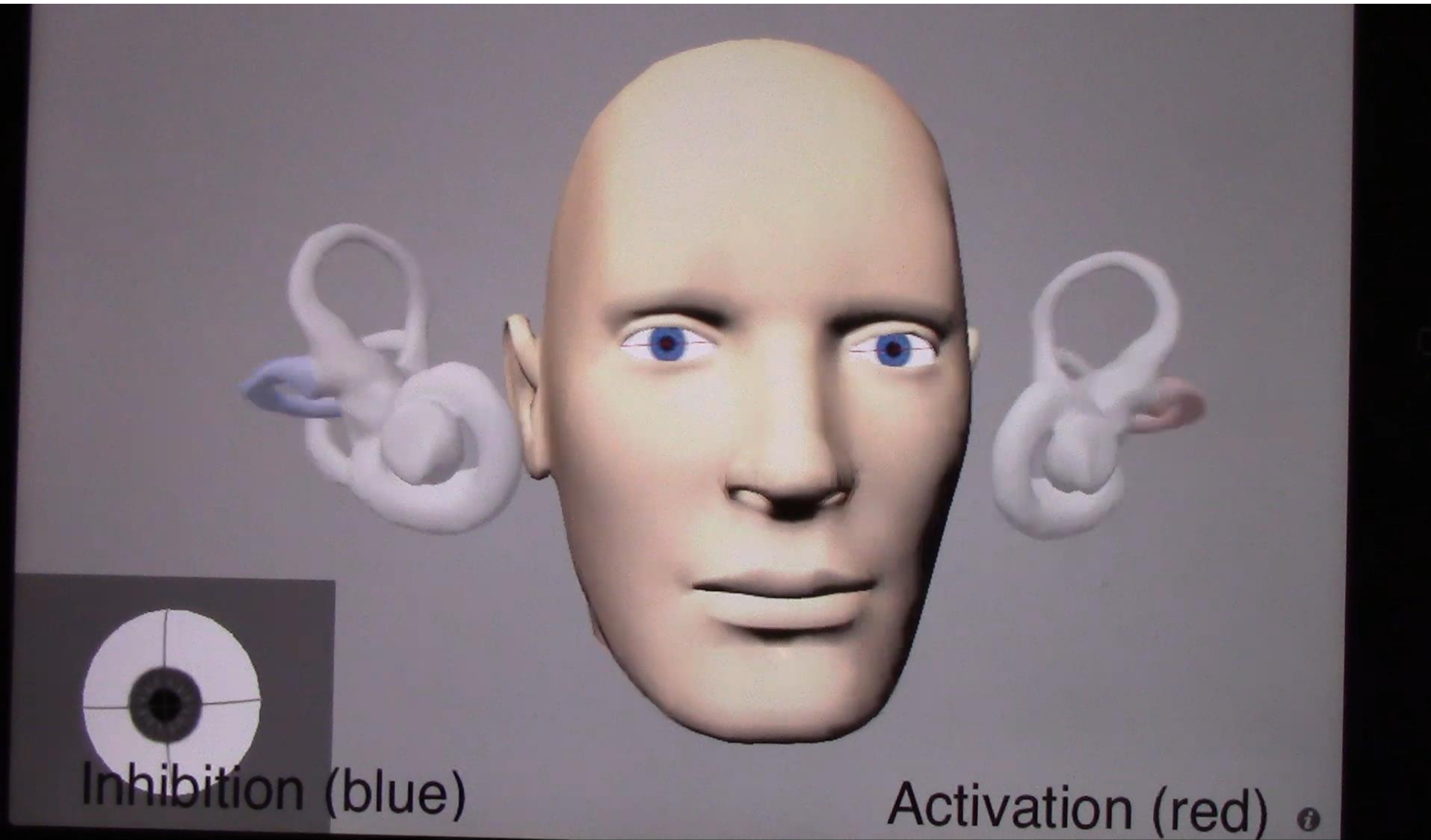
Vertikal-

Rotatorisk-

Ögonens rörelser "ögondarrningar" - Normal fysiologisk nystagmus

Vestibulära systemet

Balansorgan
Balansnerver
Lillhjärna

Ögonens rörelser

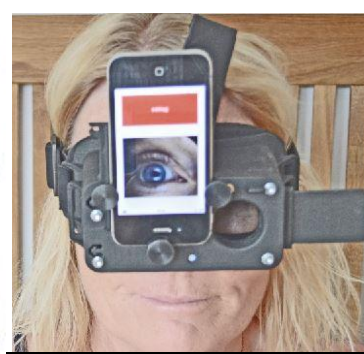
VideoNystagmoSkopi

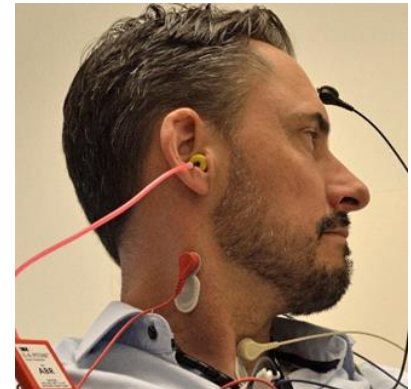
VideoNystagmoGraf

VideoHeadImpulsetest

Distansundersökning

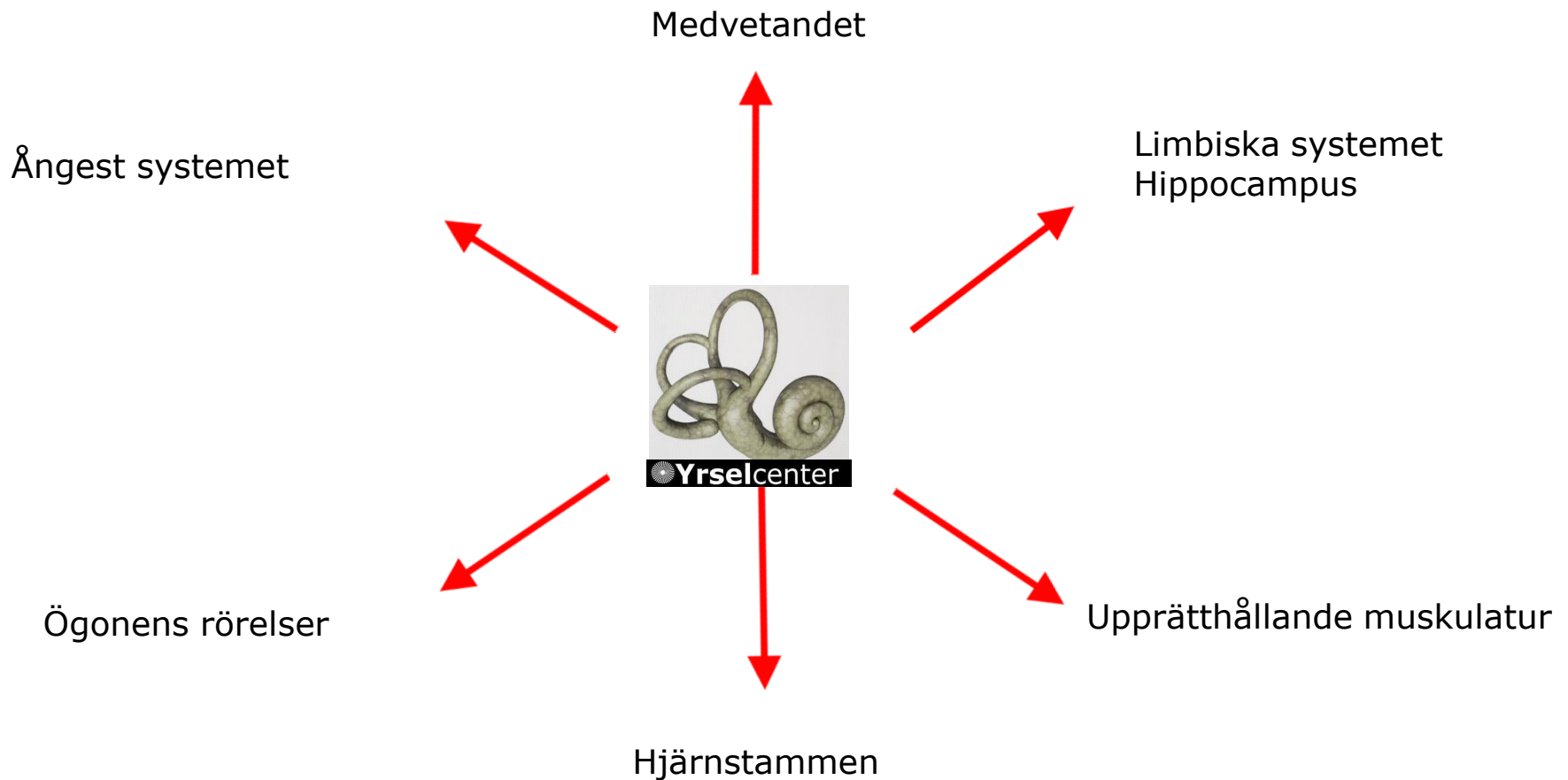
Vestibular Evoked Myogenic Potentials

Upprätthållande muskulatur

Posturografi

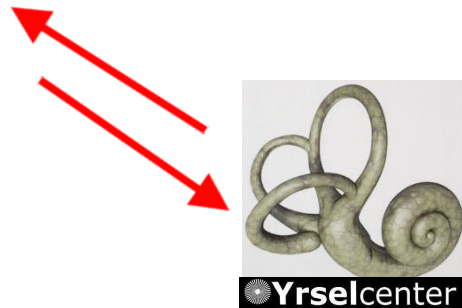
Nätverkets **nackdelar**: Särskilda sammankopplingar som försvårar yrsel

Medvetandet

Ångest systemet

Limbiska systemet
Hippocampus

Ögonens rörelser

Upprätthållande muskulatur

Hjärnstammen

Balanssystem

Fysiska störningar
Kontrollförluster

Ångestsystem

existentiell
överlevnadsångest

Balanssystem

Fysiska störningar
Kontrollförluster

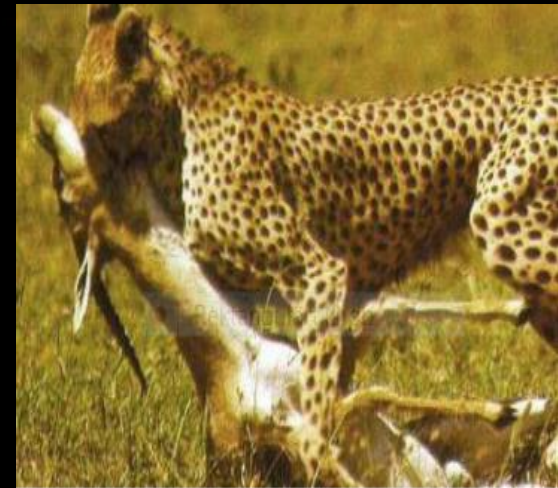

Ångestsystem

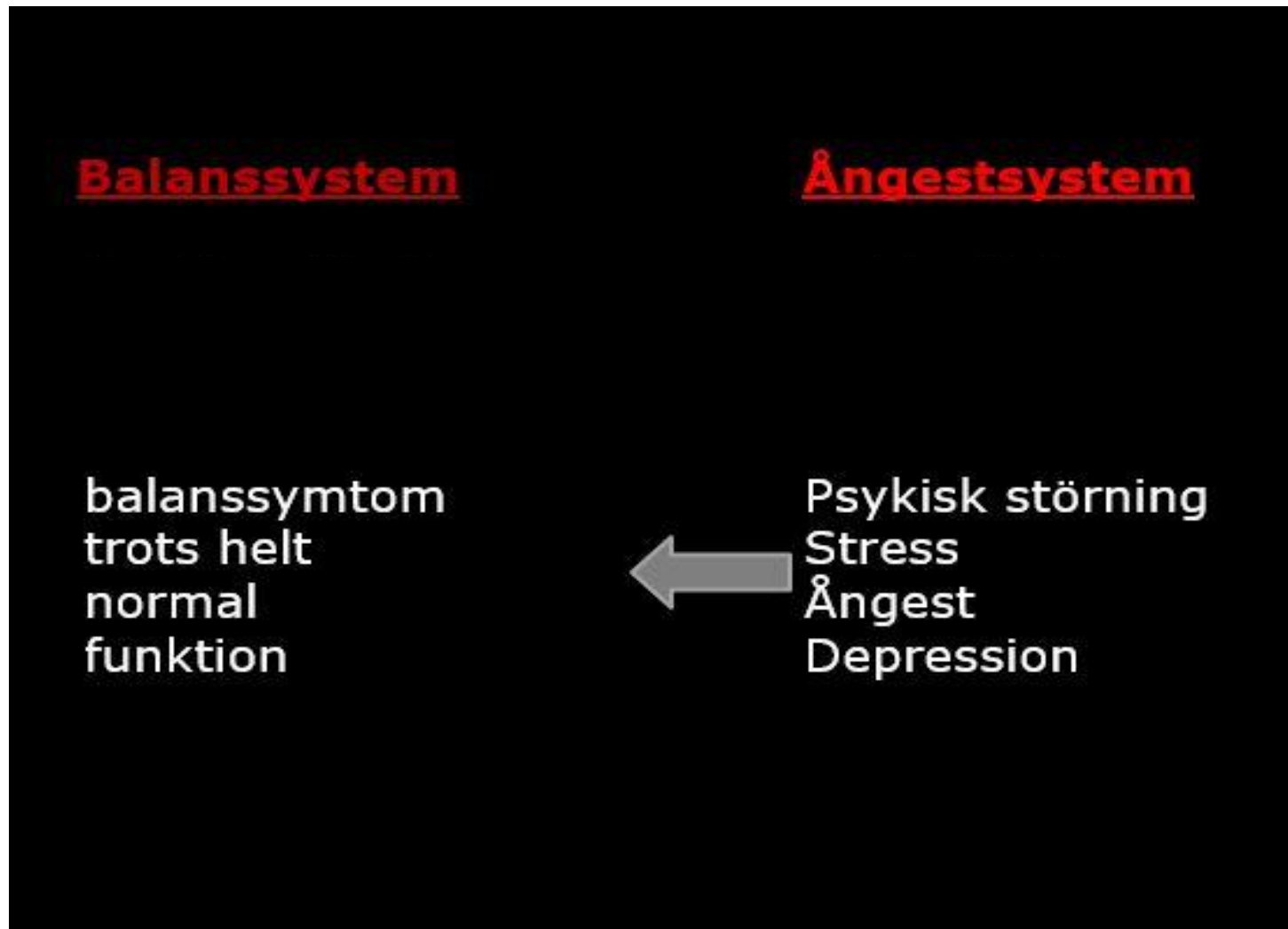
existentiell
överlevnadsångest

2018 Yrselcenter

Reptil hjärnan
Autopiloter, fly eller fäkt

Balanssystem

balanssymtom
trots helt
normal
funktion

Aktiverad flyktreflex
=överretbarhet av alla sinnen

Ångestsystem

Psykisk störning
Stress
Ångest
Depression

Medvetandet

Ångest systemet

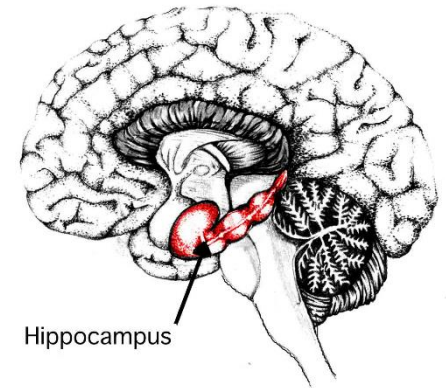
**Limbiska systemet
Hippocampus**

Ögonens rörelser

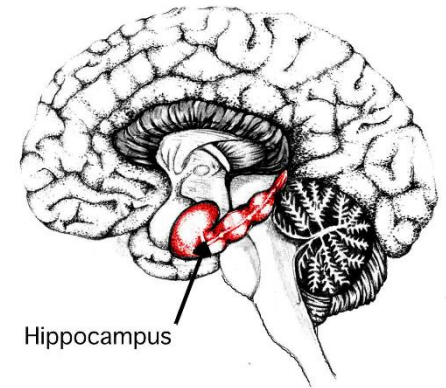
Upprätthållande muskulatur

Hjärnstammen

Kopplingsstation för associationsbanor
Tar emot känsel- och sinnesimpulser

Minnesfunktioner
Rumslig orientering

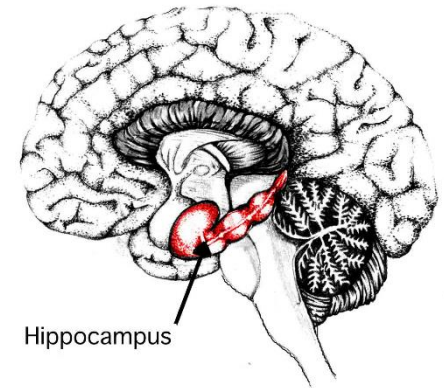

Kopplingsstation för associationsbanor
Tar emot känsel- och sinnesimpulser

Minnesfunktioner
Rumslig orientering

Hippocampus storlek
påverkas av *mängden*
kroppsrörelser

Kopplingsstation för associationsbanor
Tar emot känsel- och sinnesimpulser

Minnesfunktioner
Rumslig orientering

Hippocampus atrofi 10-20%

- Demens
- Parkinsons sjukd
- PostTraumatisktStressSyndrom
- **Skador i balansorganen**

MRI of hippocampal volume loss
Significant atrophy of the left posterior hippocampus
Unilateral vestibular neuritis

Significant bilateral atrophy of the hippocampus
Bilateral loss of vestibular function

Varför är yrsel svårt? **Kartläggning av utmaningar**

Varför är yrsel svårt? **Kartläggning av utmaningar**

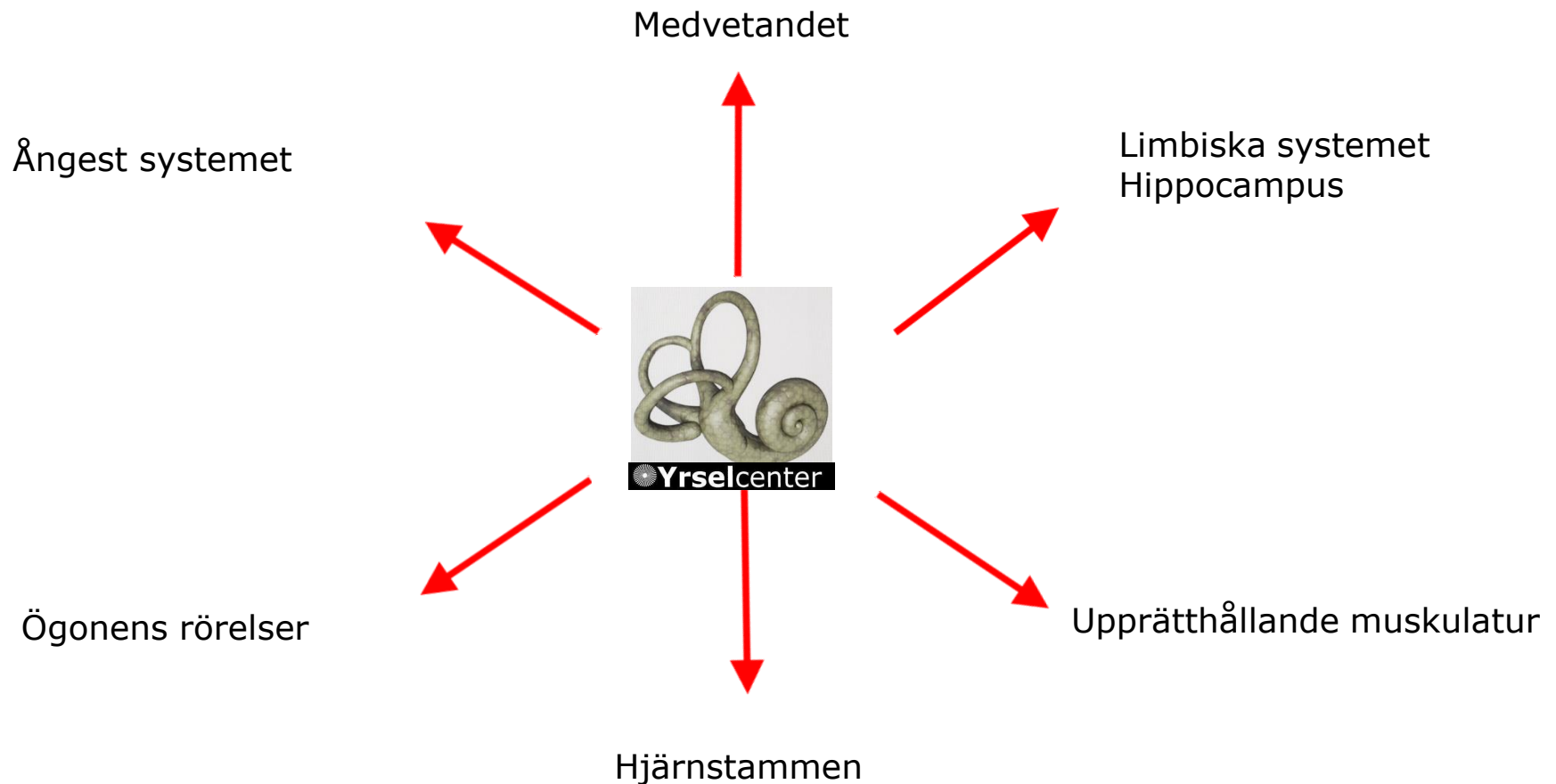
- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom**
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar**
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden**
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas**
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**
- 9-Vårdgivarens oro**
- 10-Kunskaper om vanliga yrselsjukdomar ojämnt spridd

Varför är yrsel svårt?

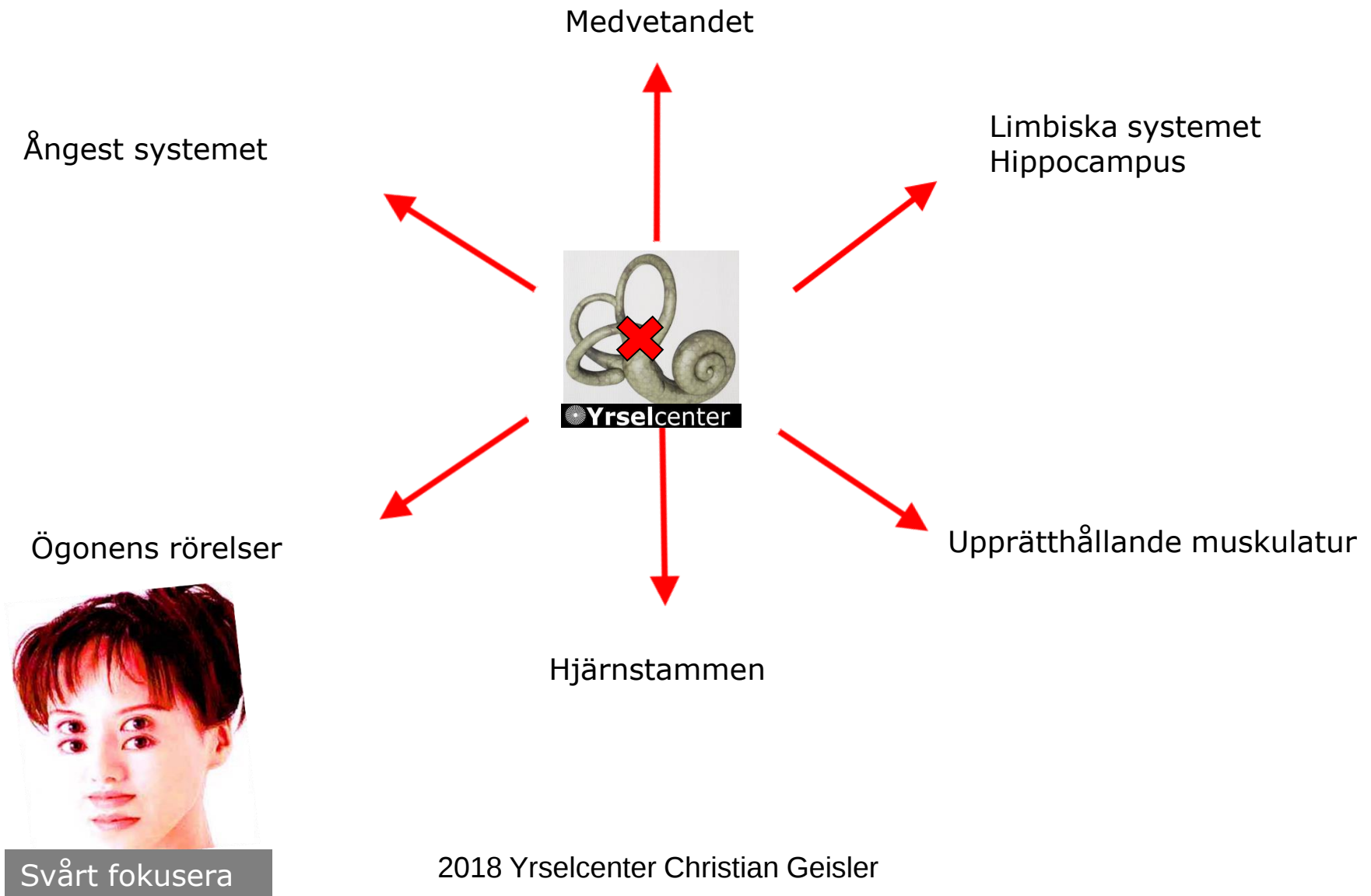
1-Nervsystemets sammankopplingar leder till flera komplexa symtom

Yrsel ger komplexa symtom

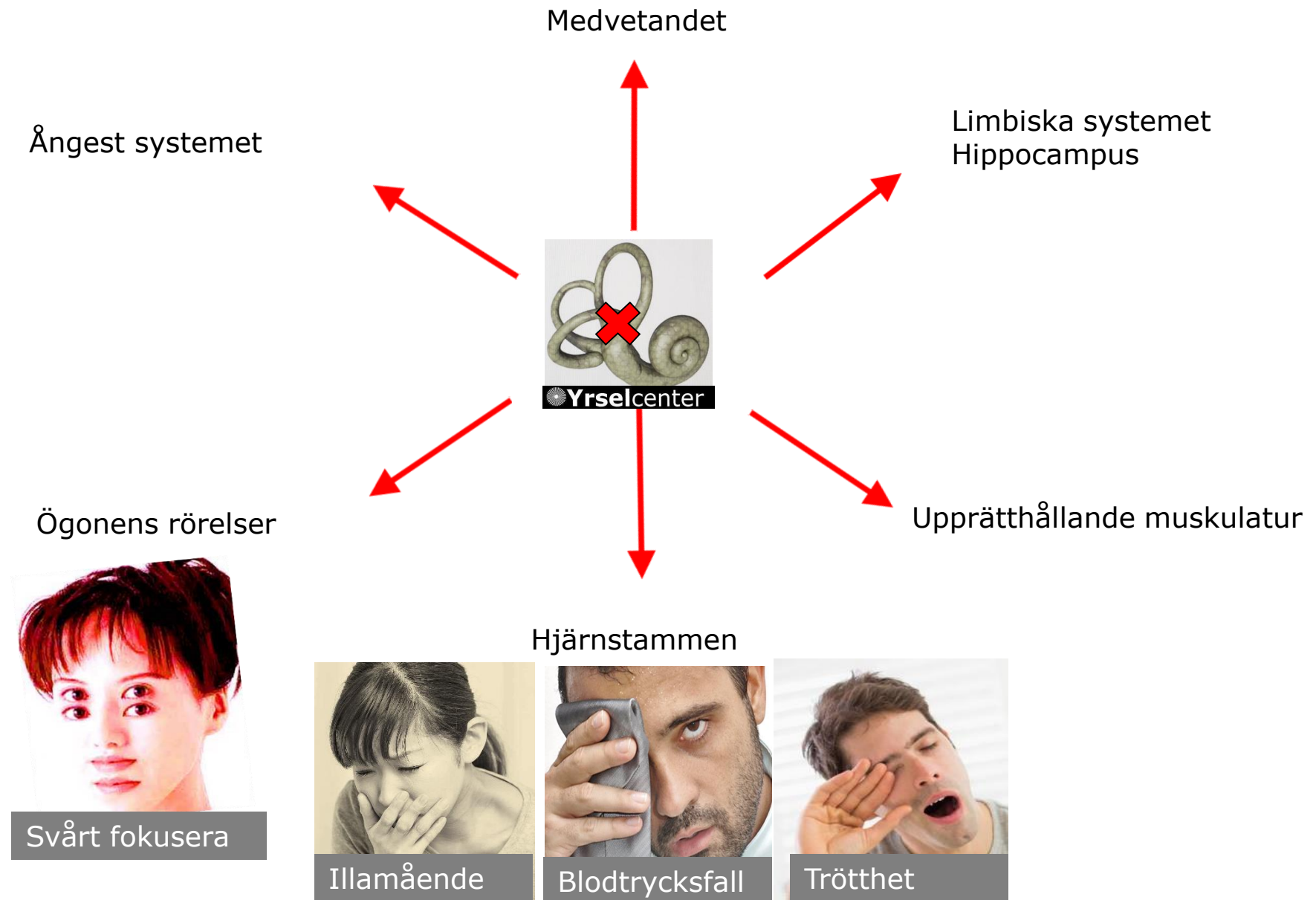
Vestibulära systemet- del av ett stort neuronalt nätverk

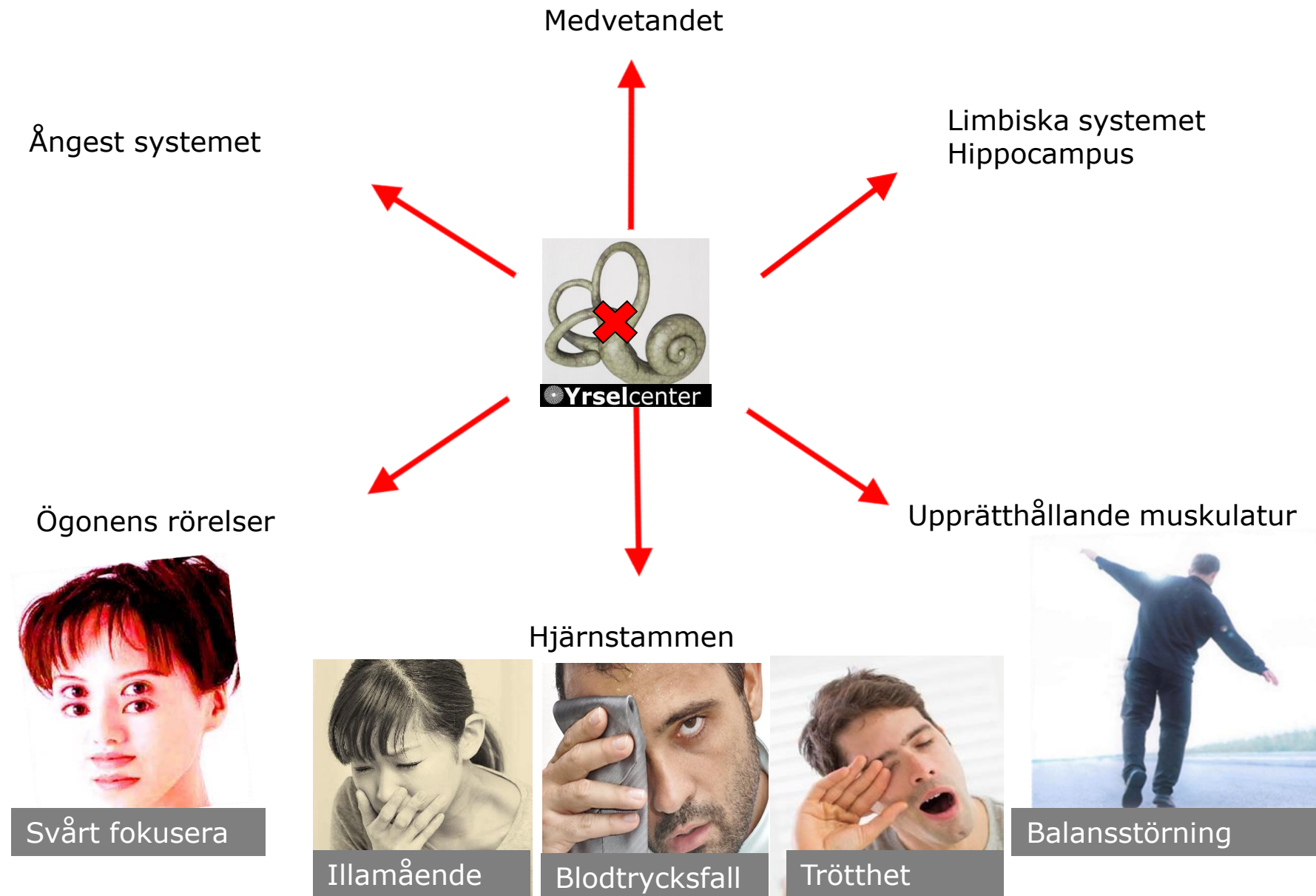
Yrsel ger komplexa symtom

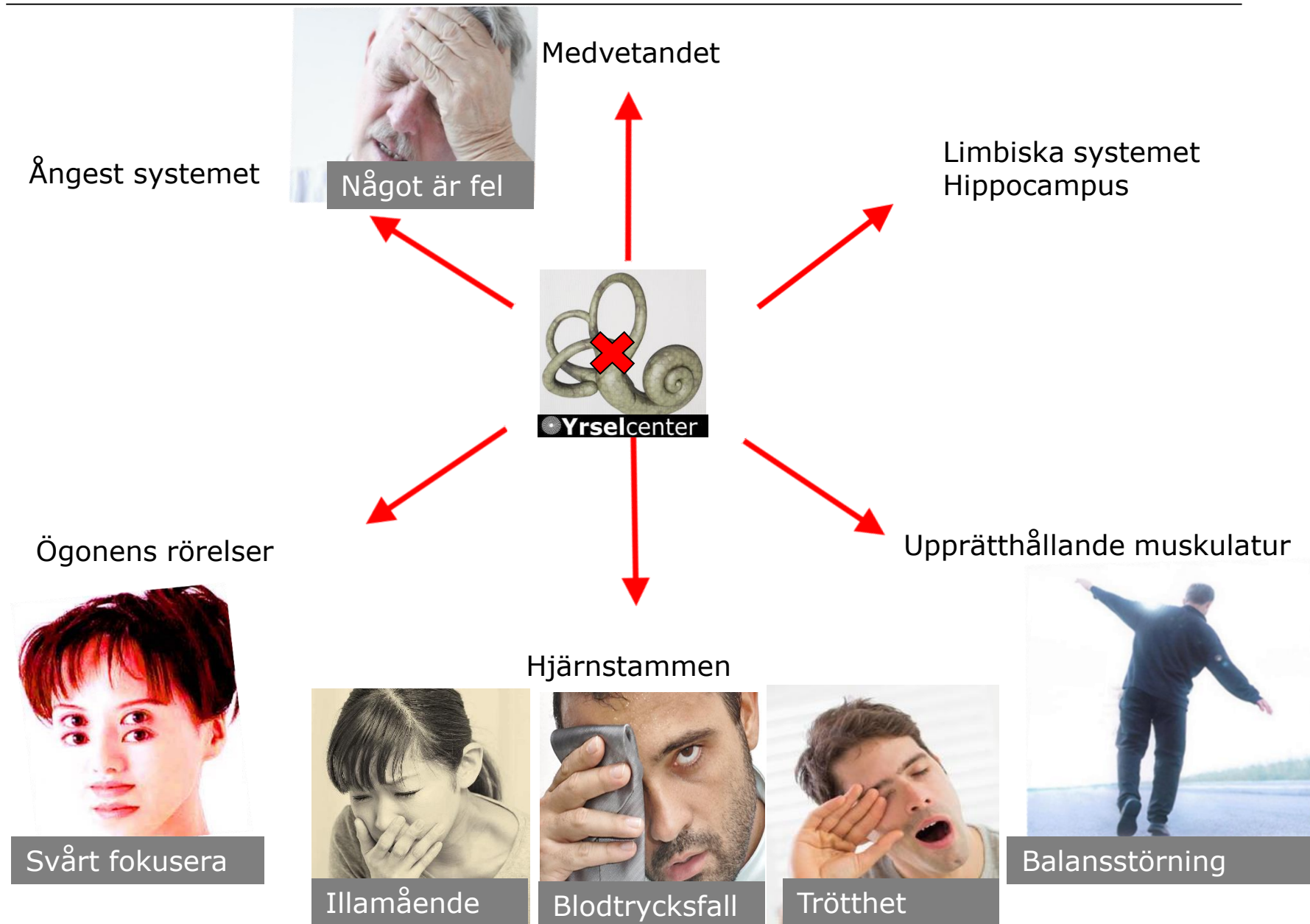
Yrsel ger komplexa symtom

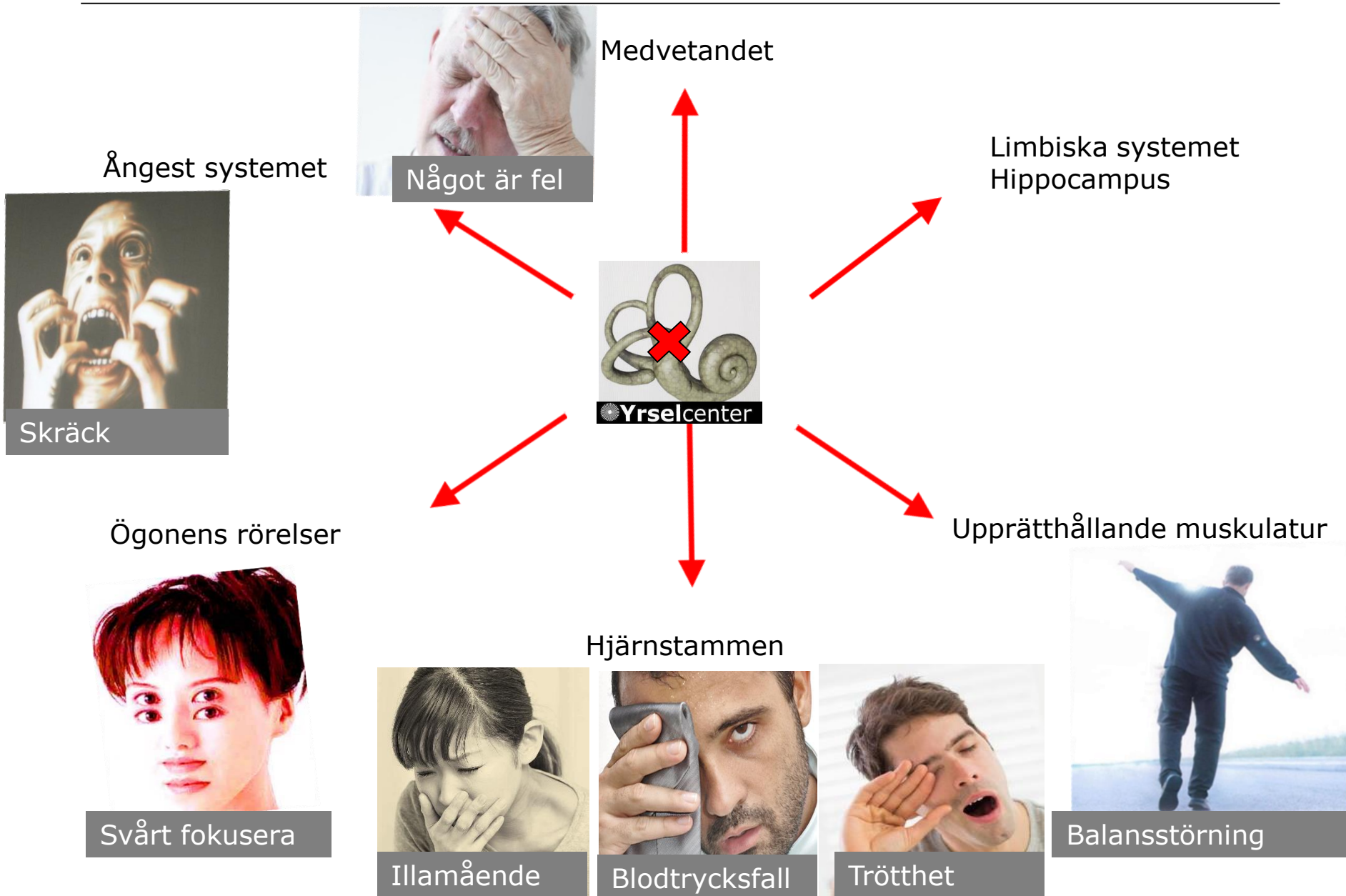
Yrsel ger komplexa symtom

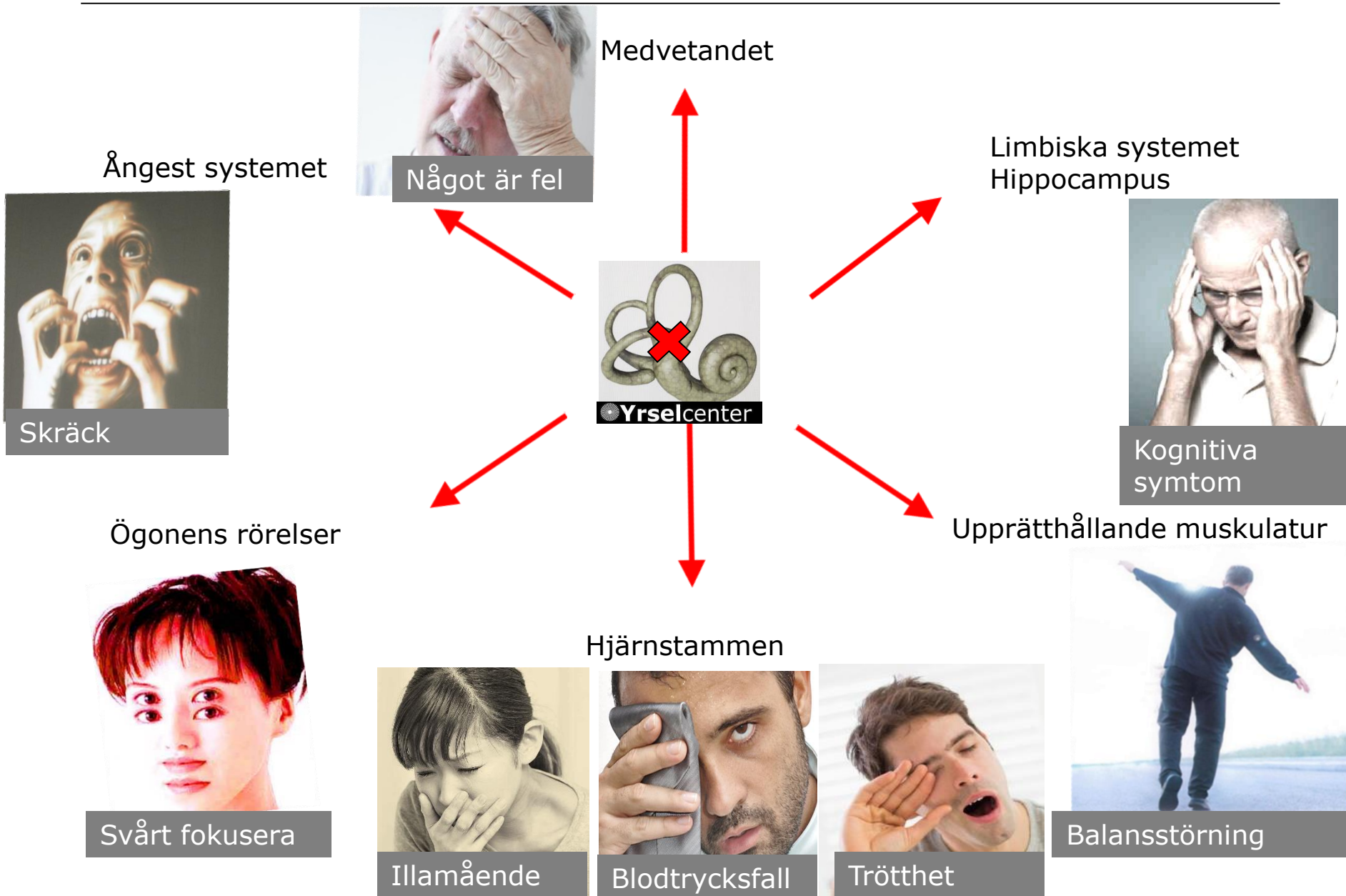
Yrsel ger komplexa symtom

Yrsel ger komplexa symtom

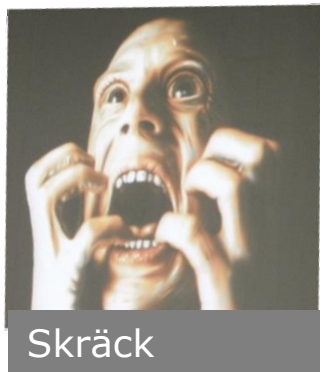
Yrsel ger komplexa symtom

Yrsel ger komplexa symtom

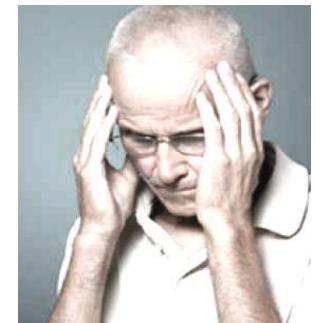
Något är fel

Skräck

Karusellkänsla
Båggångsskada

Kognitiva
symtom

Svårt fokusera

Illamående

Blodtrycksfall

Trötthet

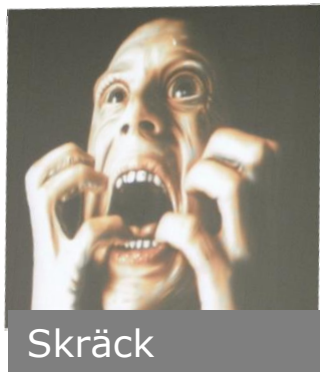

Balansstörning

Yrsel ger komplexa symtom

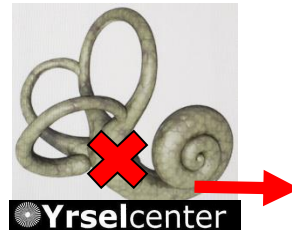
Något är fel

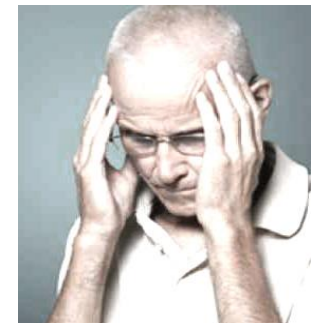
Skräck

Karusellkänsla

Desorientering
Diffus ostadighet
Hinnsäcksskada

Kognitiva
symtom

Svårt fokusera

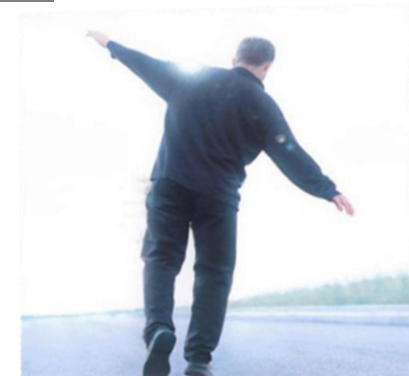
Illamående

Blodtrycksfall

Trötthet

Balansstörning

Yrsel ger komplexa symtom

Cochleär skada

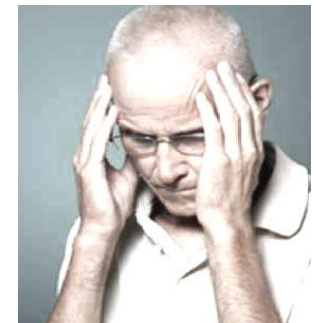
Något är fel

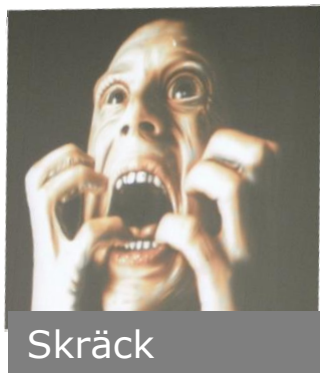
Tinnitus
Hörselnedsätt
Fyllnadskänsla

Desorientering
Diffus ostadighet

Kognitiva
symtom

Skräck

Karusellkänsla

Svårt fokusera

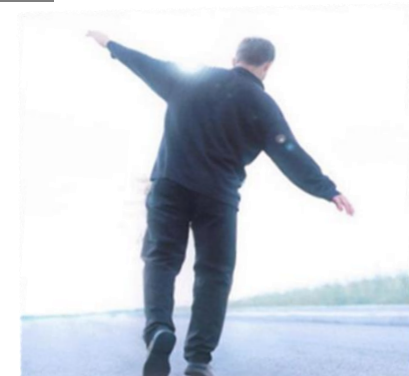
Illamående

Blodtrycksfall

Trötthet

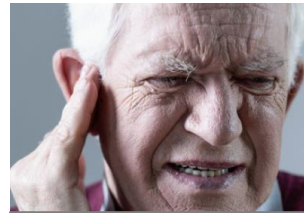

Balansstörning

Yrsel ger komplexa symtom

Något är fel

Tinnitus
Hörselnedsätt
Fyllnadskänsla

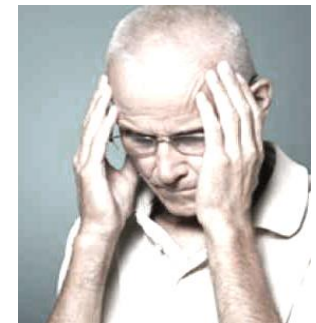
Skräck

Karusellkänsla

Desorientering
Diffus ostadighet

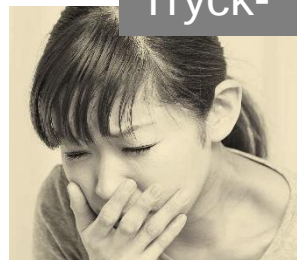
Kognitiva
symtom

Tryck- bomullskänsla

Svårt fokusera

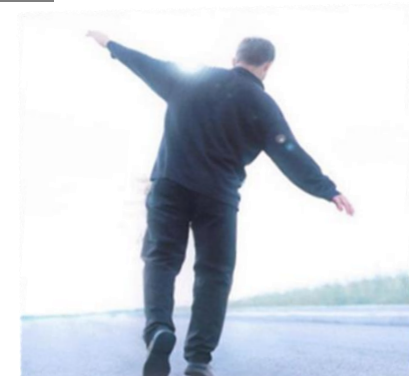
Illamående

Blodtrycksfall

Trötthet

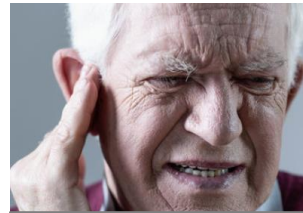

Balansstörning

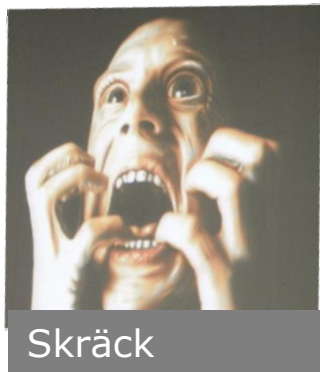
Yrsel ger komplexa symtom

Något är fel

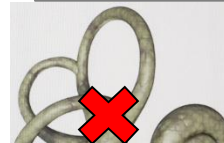
Tinnitus
Hörselnedsätt
Fyllnadskänsla

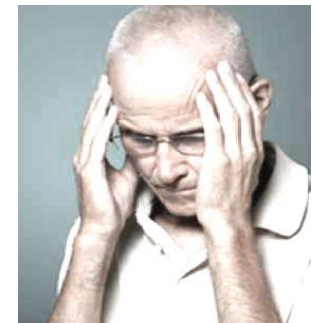
Skräck

Karusellkänsla

Desorientering
Diffus ostadighet

Kognitiva
symtom

Eftersläpning

Svårt fokusera

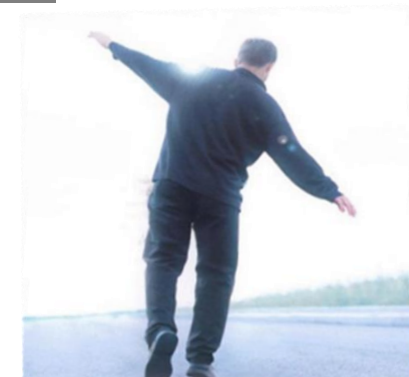
Illamående

Blodtrycksfall

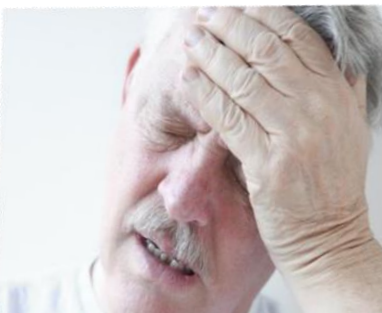

Trötthet

Balansstörning

Yrsel ger komplexa symtom

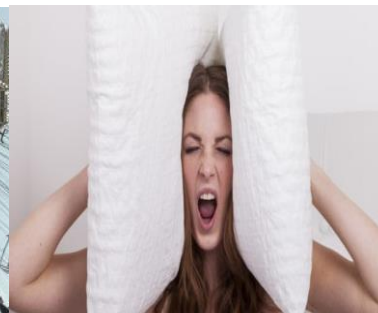
Något är fel

Värk nackmuskler

Karusellkänsla

Tryck- bomullskänsla

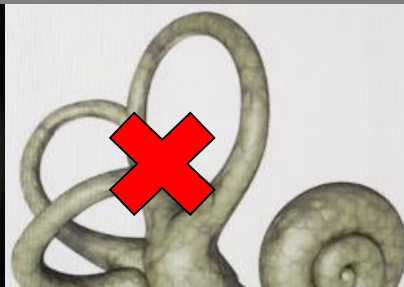
Tinnitus
Hörselnedsättning
Fyllnadskänsla

Skräck

Eftersläpning

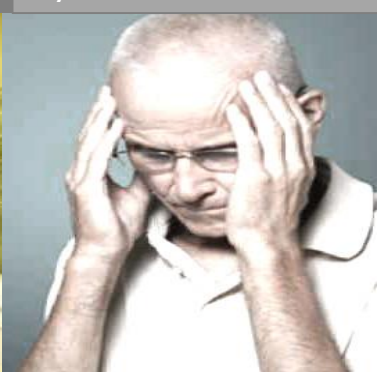

Yrselsjukdomar kan orsaka
en **kaskad** av olika
**fysiska och icke-fysiska
symtom**

 Yrselcenter

Desorientering
Diffus ostadighet

Kognitiva
symtom

Svårt fokusera

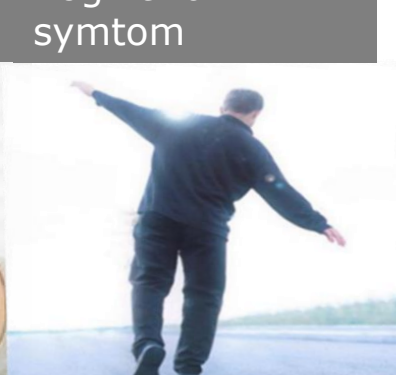
Illamående

Blodtrycksfall

Trötthet

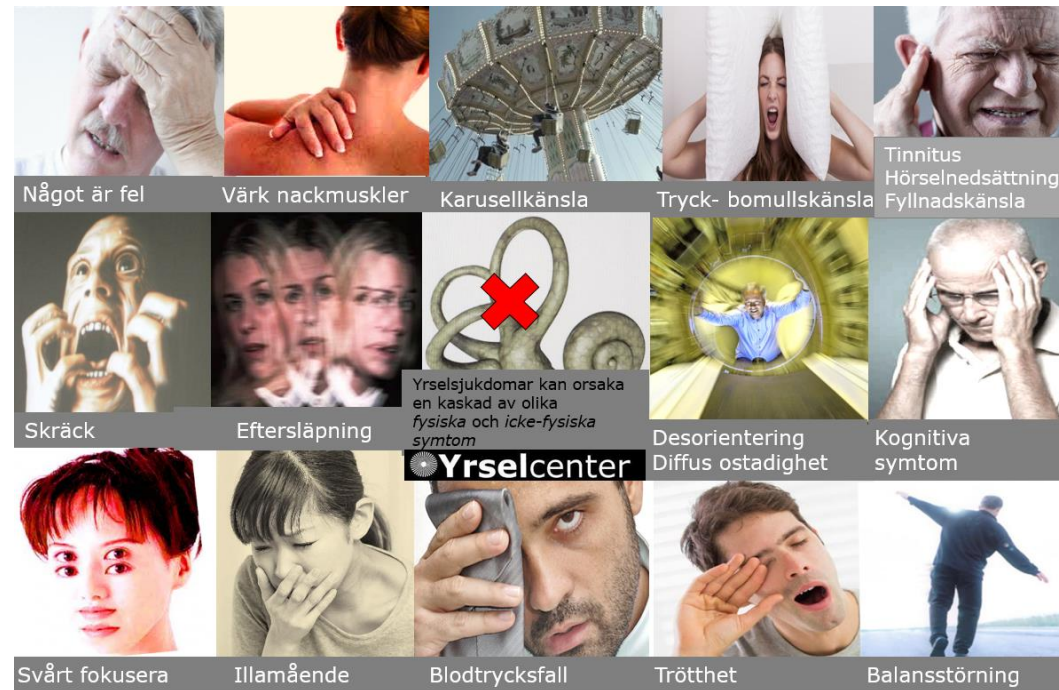

Balansstörning

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger *många komplexa symtom*

Svår-greppbara besvär: blandning av olika **fysiska** och **icke-fysiska symtom**

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger *många komplexa symtom*

Svår-greppbara besvär: blandning av olika **fysiska** och **icke-fysiska symtom**

Olika yrselsymtom från flera störningar i nätverket

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

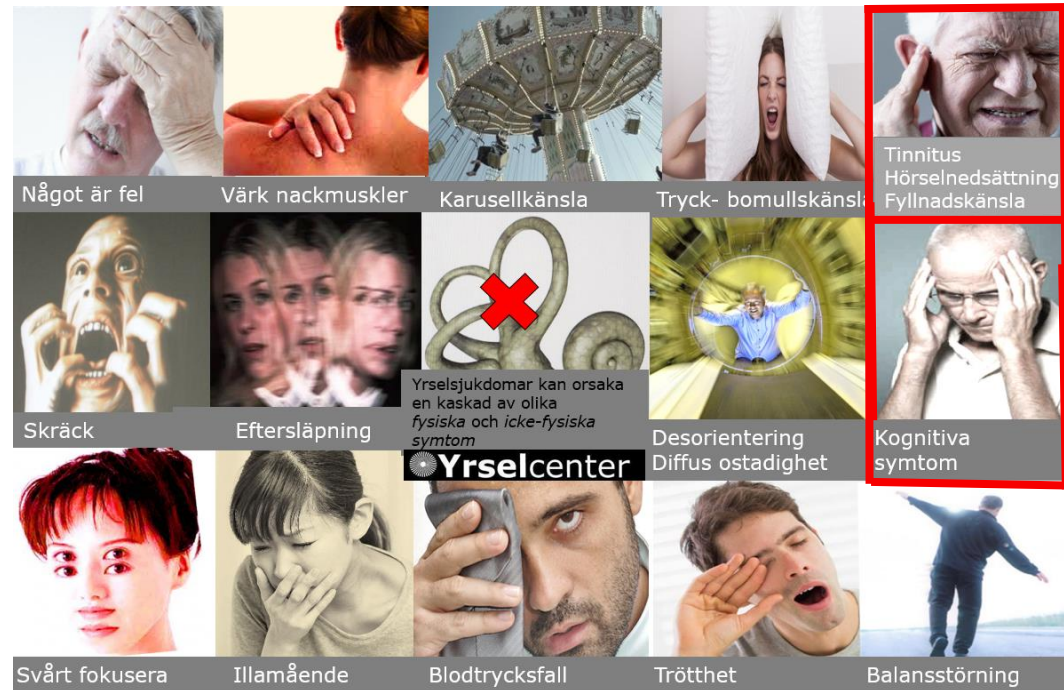
2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

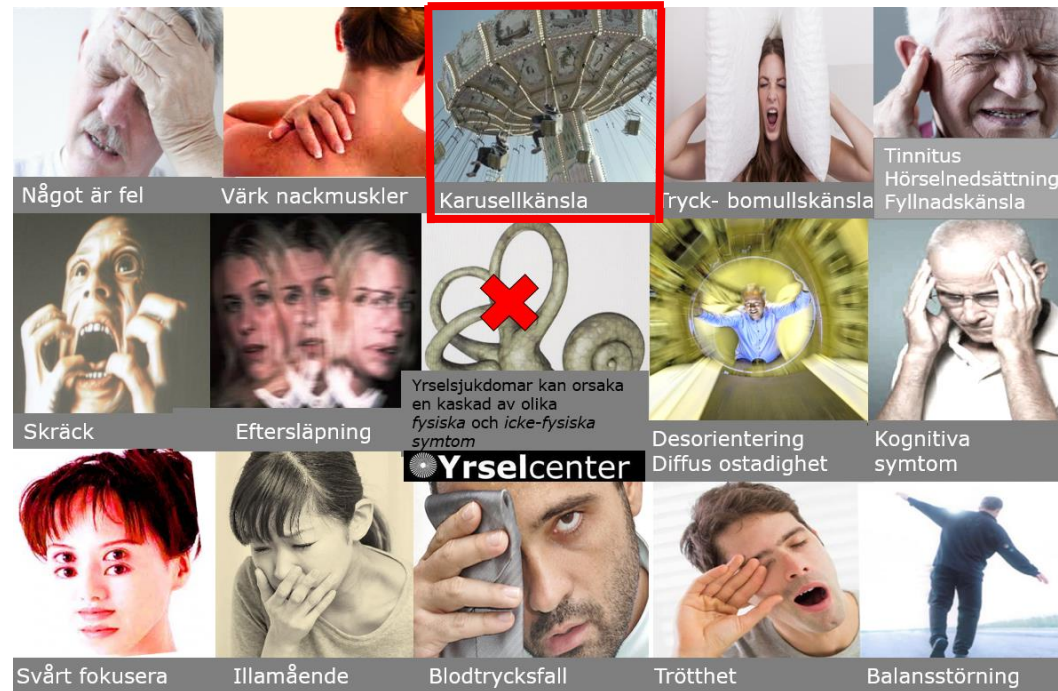
2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

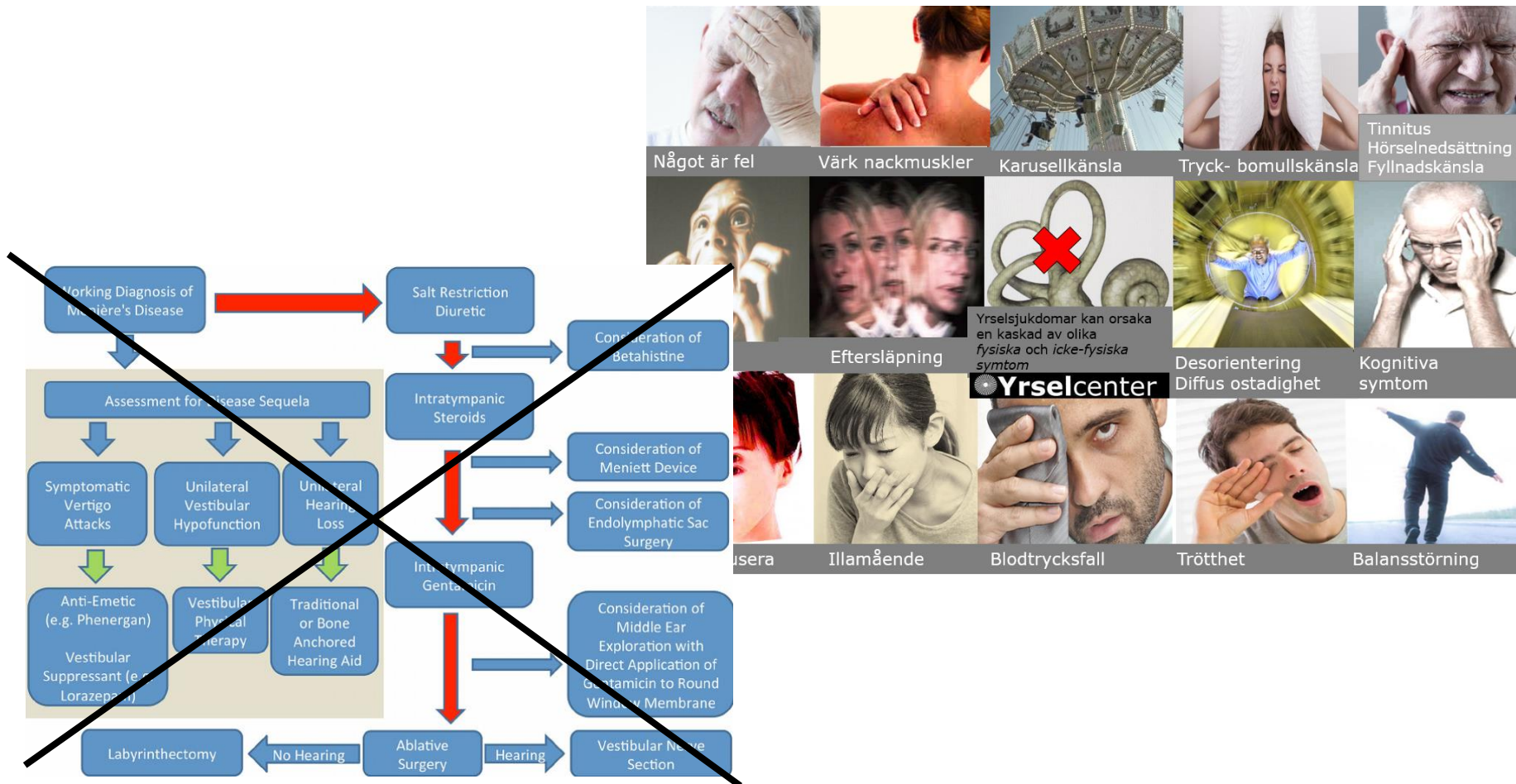

Ta först reda på vad patienten egentligen lider av och vad som ska behandlas!

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

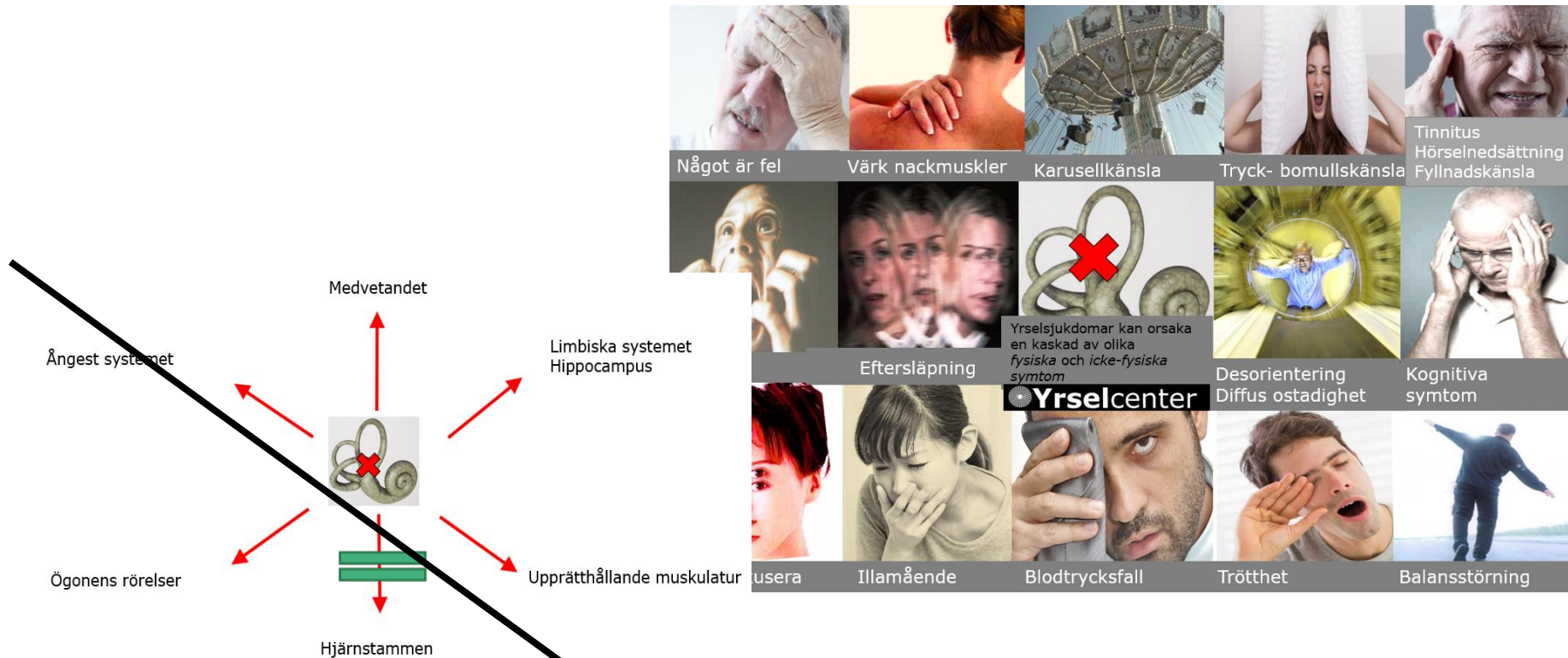

Färdiga behandlingsscheman fungerar **dåligt** för denna patientgrupp
2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika behandling**

Dämpande droger behandlar bara symtomen från hjärnstammen

2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom **kräver olika management**

Svårstyrda remissflöden

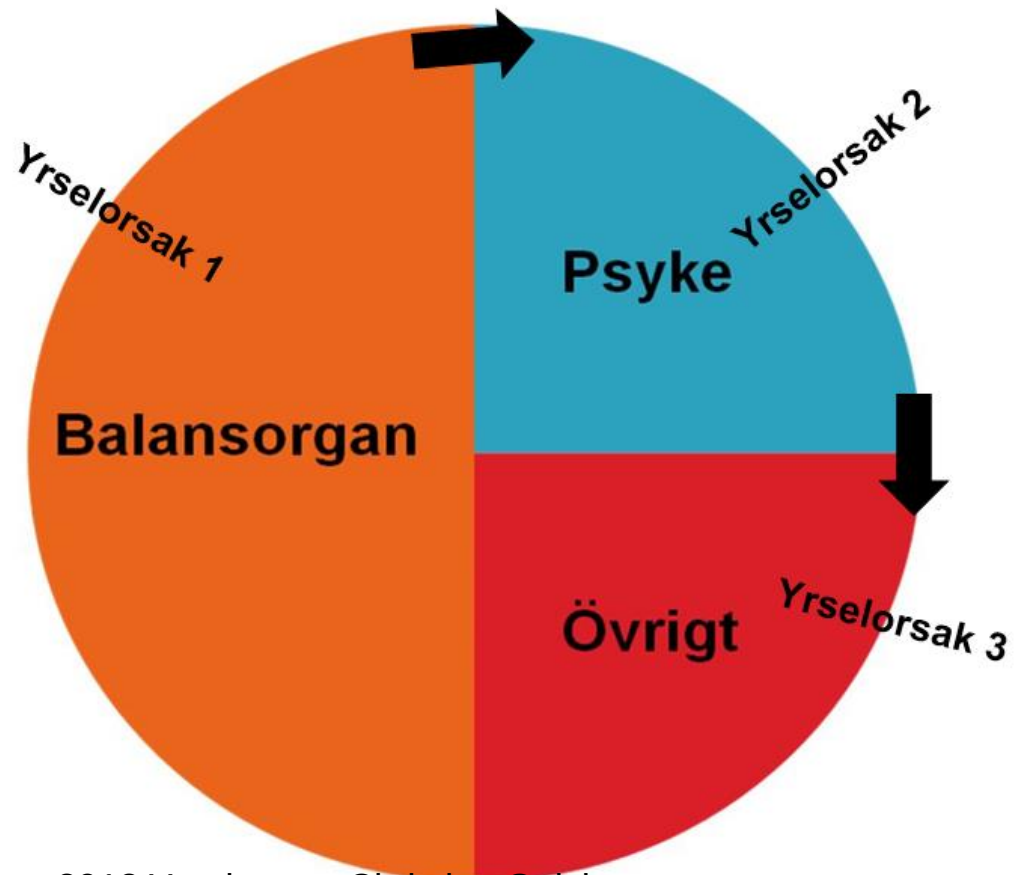
2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

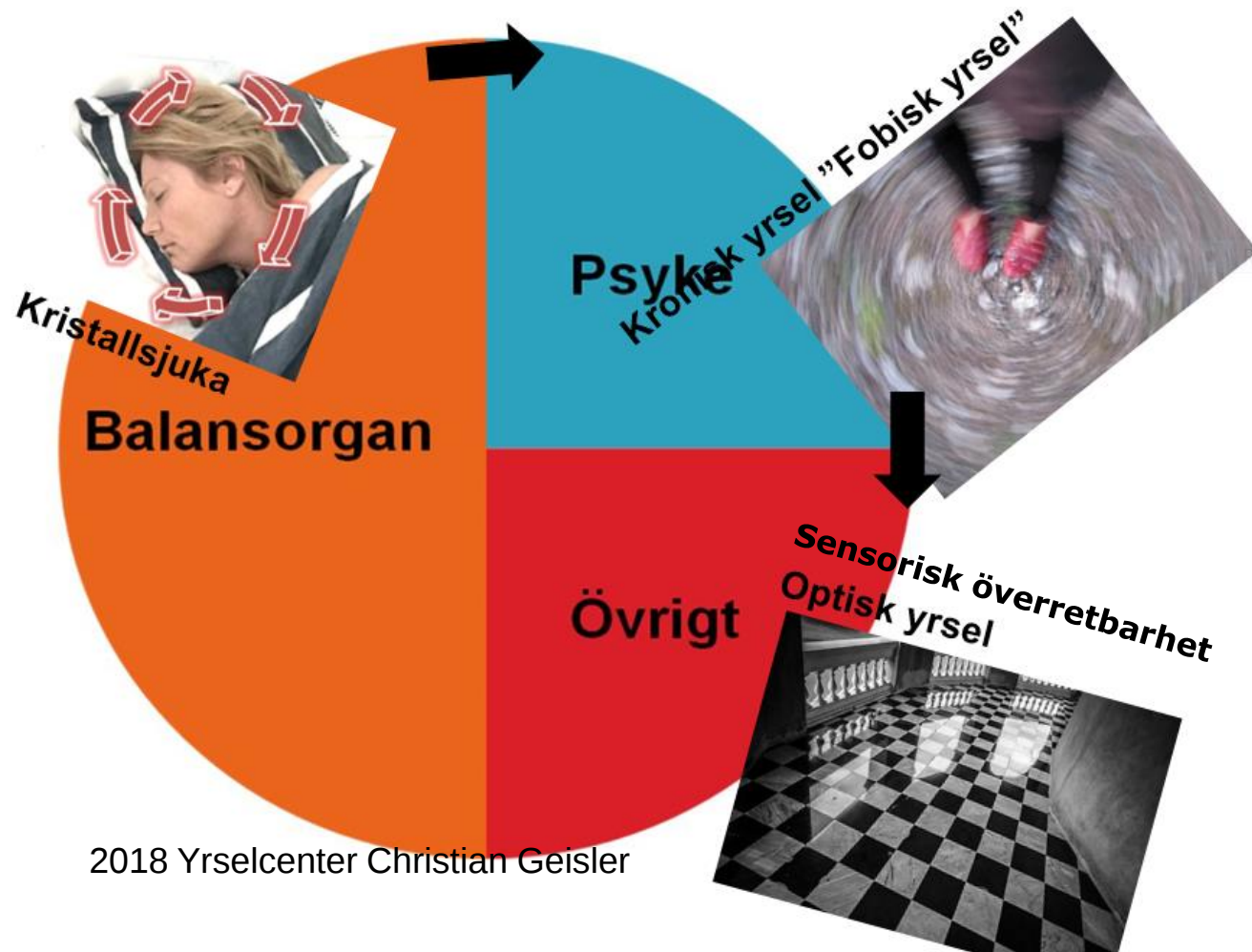
2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

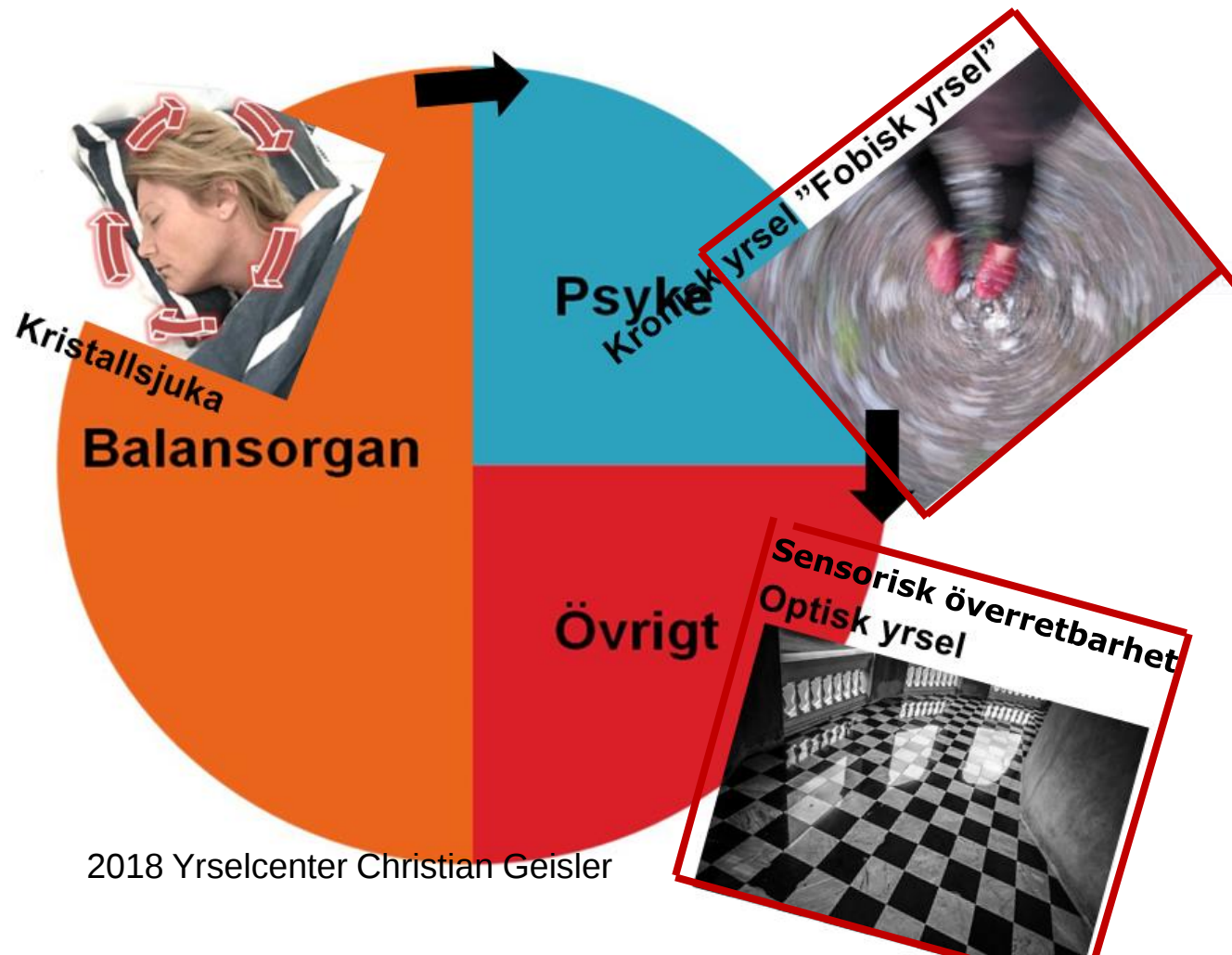
2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

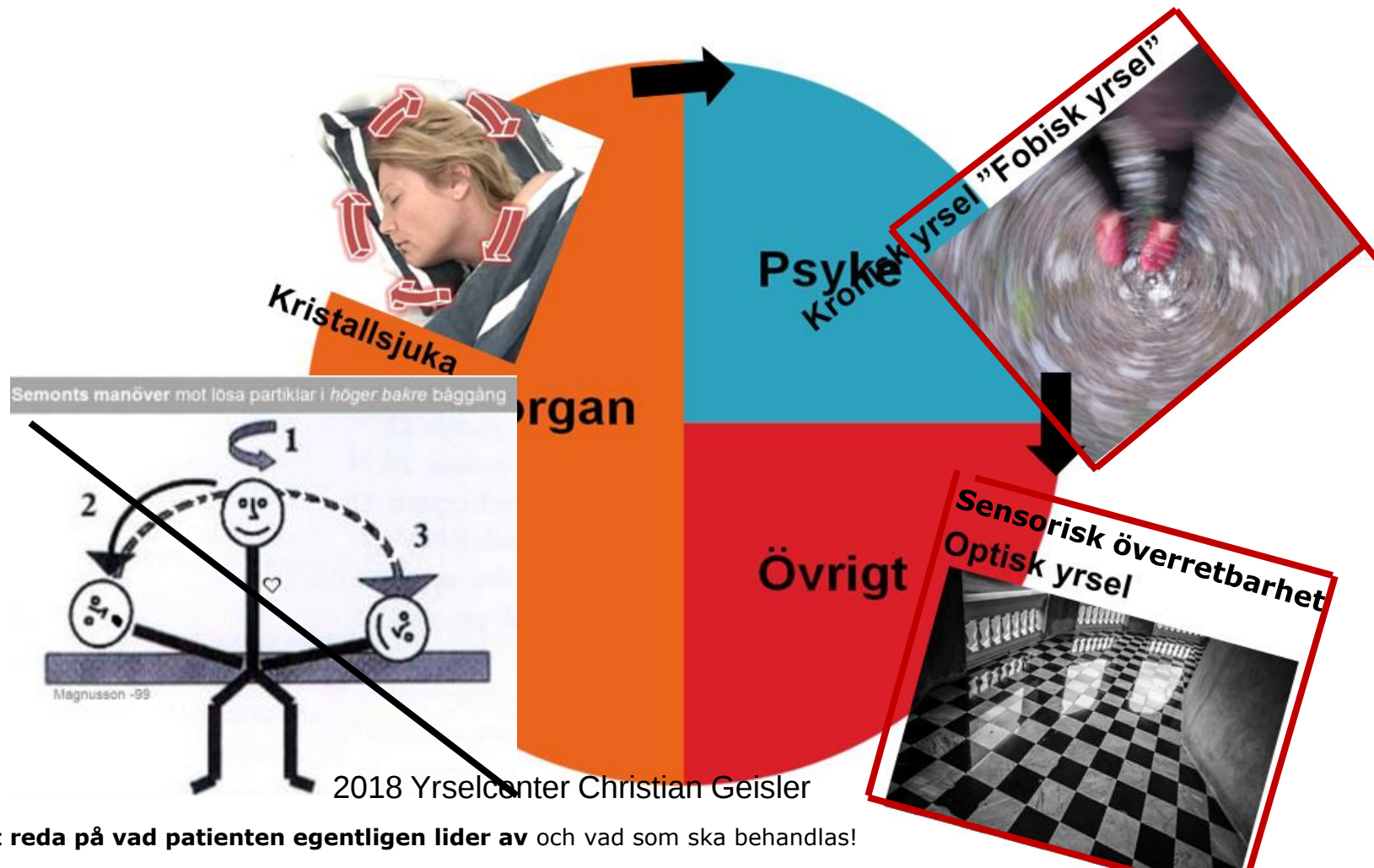
2018 Yrselcenter Christian Geisler

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

Ta först reda på vad patienten egentligen lider av och vad som ska behandlas!

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer

mono symtomatisk tidsbokning

Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer

Yrselutredning 15-20 min

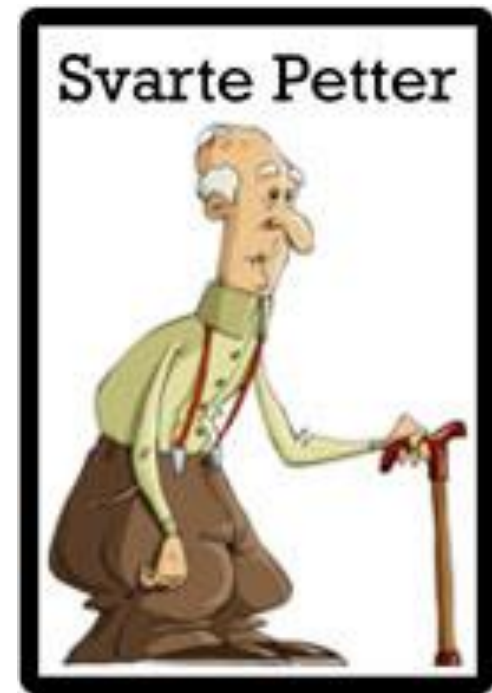
Varför är yrsel svårt?

1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer

Yrselpatienter

2018 Yrselcenter Christian Geisler

tidskrävande
låg relativ ersättning

Varför är yrsel svårt?

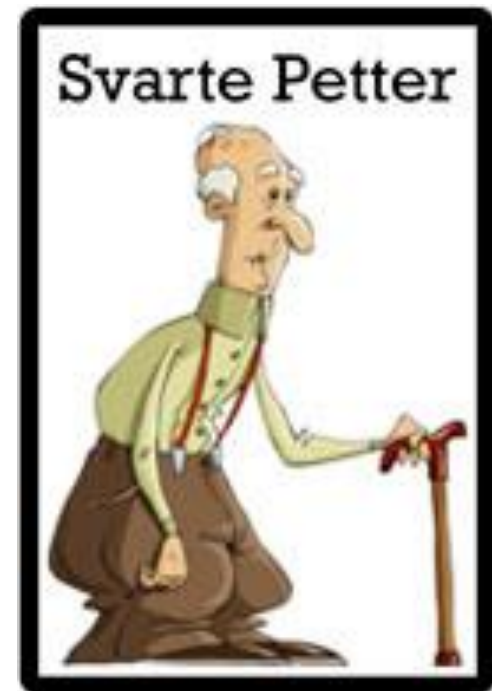
1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom

2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar

3-Yrselorsakerna förändras med tiden

4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer

En öronläkare får **högre ersättning**
för att peta ut tre vaxproppar
än att ta sig an en patient med yrsel

Yrselpatienter

2018 Yrselcenter Christian Geisler

tidskrävande
låg relativ ersättning

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas**

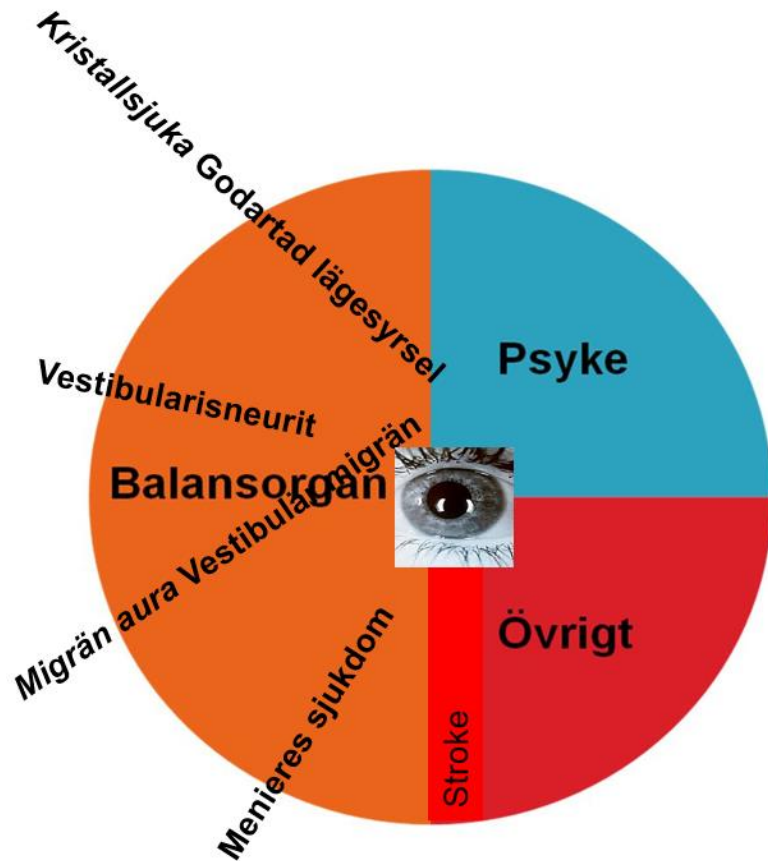
Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas**

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas

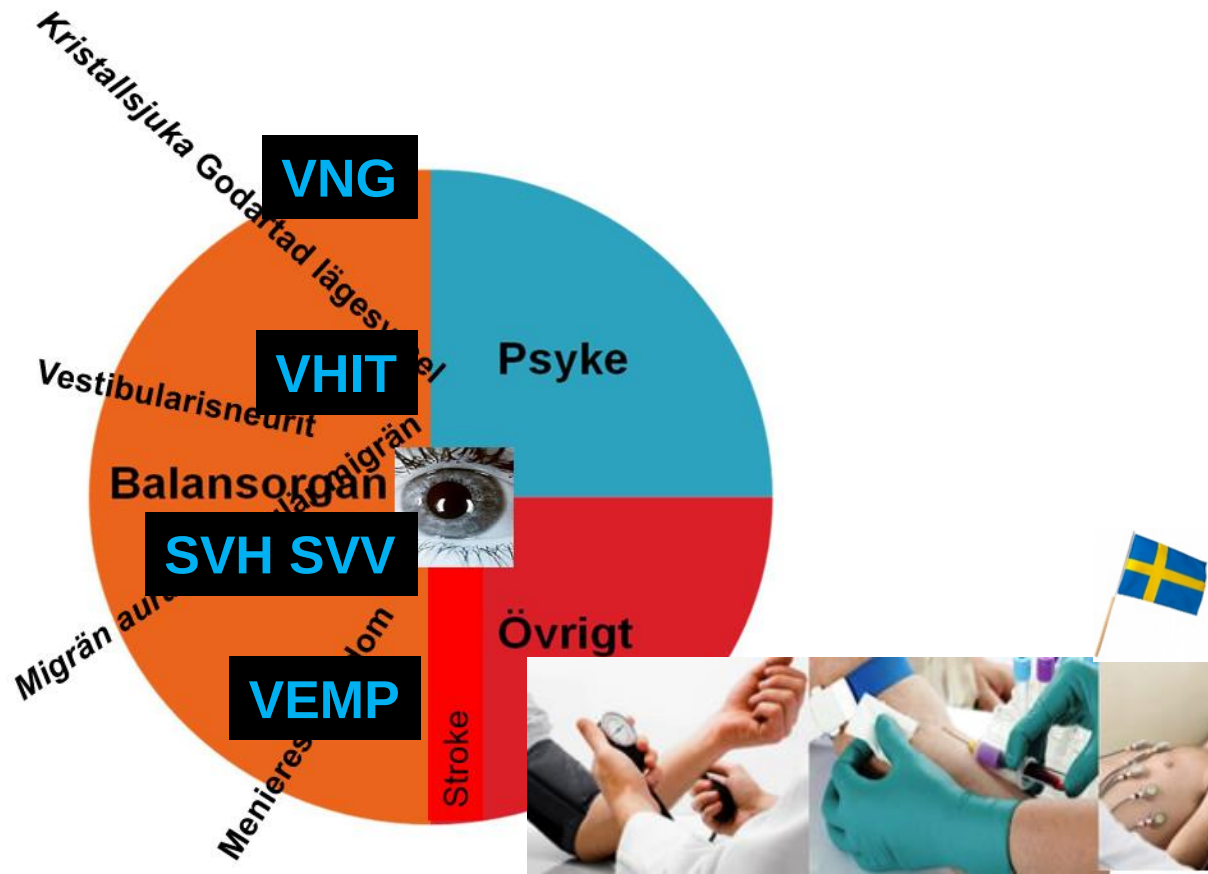
Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas

Varför är yrsel svårt?

Läkartidningen

OPINION - START

DEBATT

INLEDARE

SIGNERAT

BLOGG

- 1-Nervsystemets sammankopplingar
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandling
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för**
- 5-Undersökning av vestibulära nervs**

SENASTE Förvirring vanligt vid svensk handläggning av yrsel

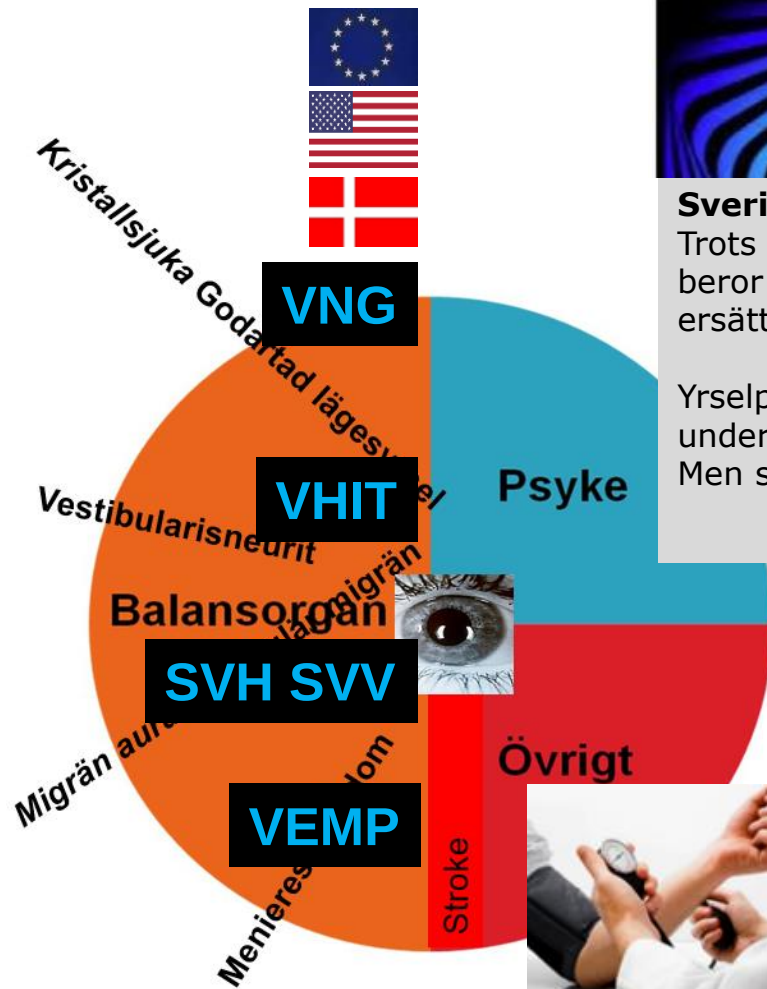

Sverige på väg att bli ett yrsel-u-land

Sveriges yrselsjukvård skiljer sig från omvärldens

Trots att vanliga och viktiga yrselsjukdomar oftast beror på störningar i balansorgan, balansnerv och balanssystem ersätts undersökningar av balanssystemet inte i svensk sjukvård.

Yrselpatienter i svensk sjukvård undersöks istället med undersökningar som sällan leder till diagnos. Men som medför en ekonomisk ersättning.

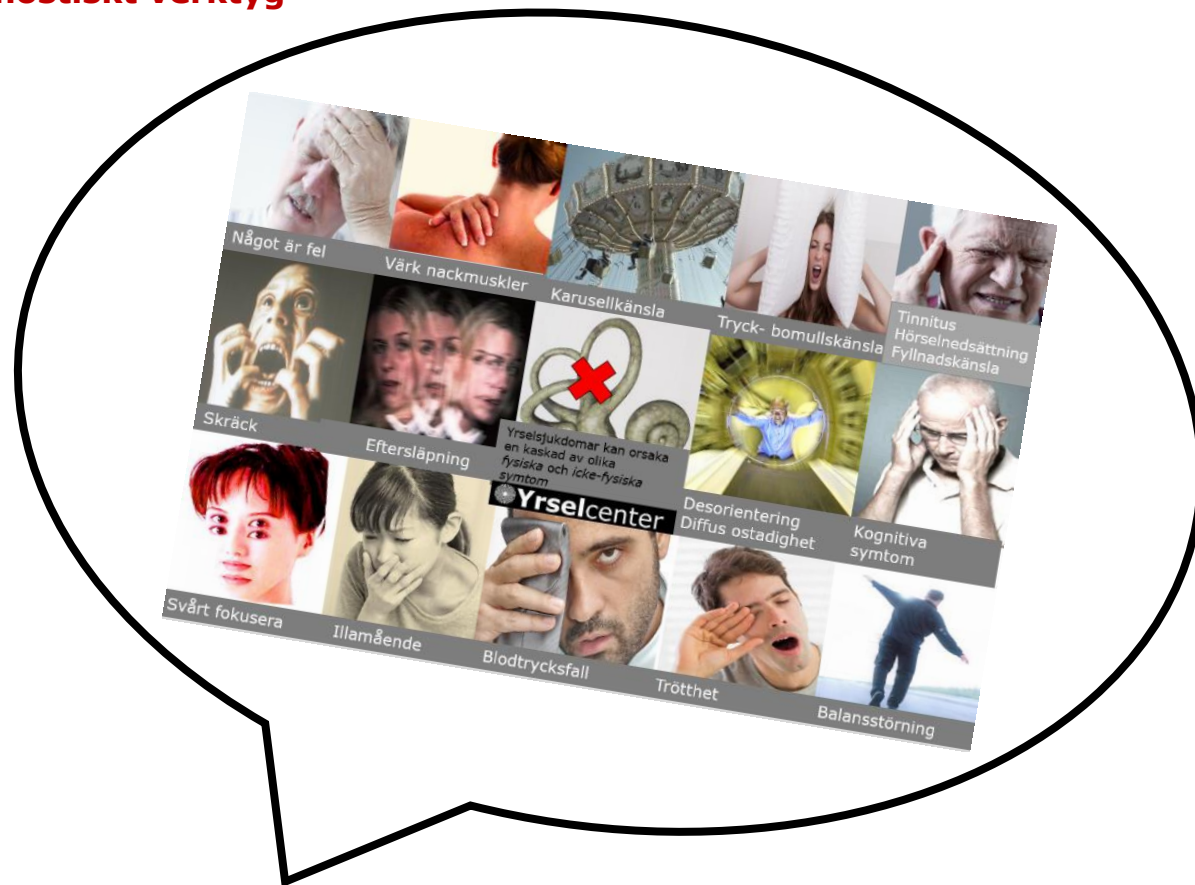

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg**

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg**

Enbart yrselpatientens sjukhistoria är ett opålitligt diagnostiskt verktyg

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg**

Kräver

- erfarenhet
- stor närvaro
- tid

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg

Kräver

- erfarenhet
- stor närvaro
- tid
- indicie-tänkande

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid**

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid**

kl 05.30

Kl 15.30

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid**

kl 05.30

Kl 15.30

Remissvar ÖNH kl 15.30:
-inga tecken på otogen yrsel.
-inga tecken på kristallsjuka

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov "re-assurance"**

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**

Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**

vårdgivare 1

- *tog inte symptomen på allvar*
- *kunde inte utesluta allvarlig sjukdom*

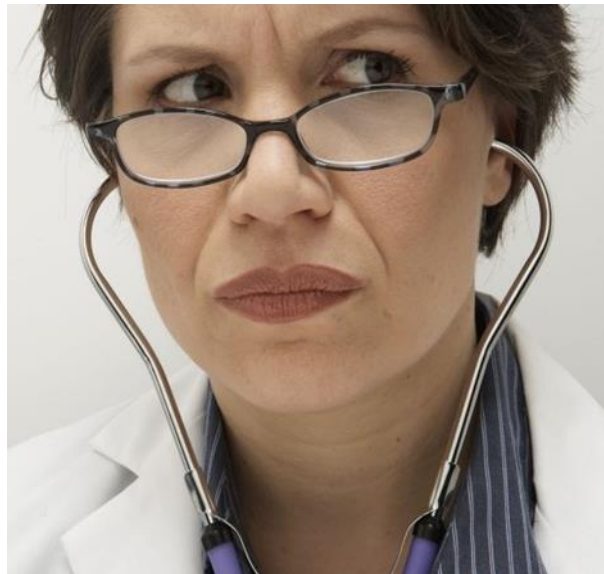
vidarevandring till vårdgivare 2, 3, 4, 5...

Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

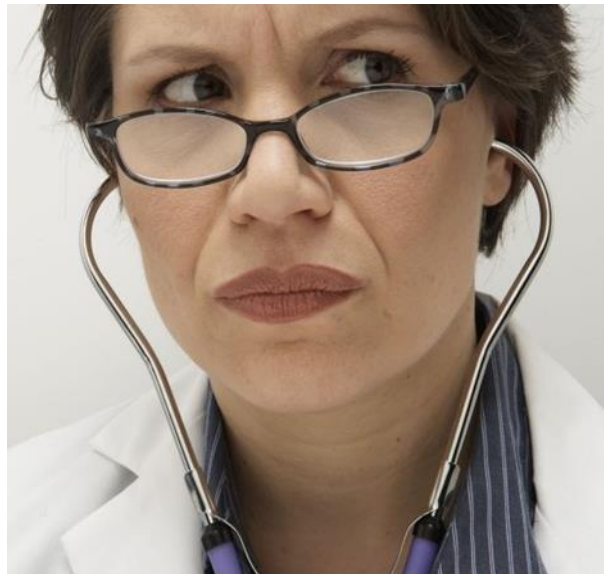
- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov
- 9-Vårdgivarens oro**

Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**
- 9-Vårdgivarens oro**

Rädsla för allvarlig sjukdom

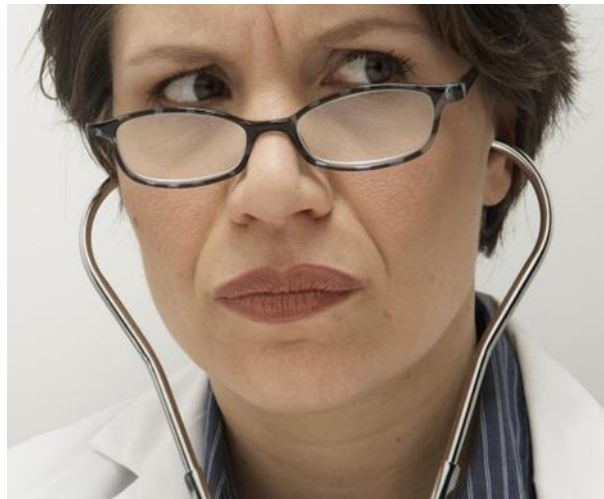
Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

RIKSAKUTEN		S.S. 1/1	
TILL: YRSELCENTER STHLM		Personnummer, namn	
Rem från: Myndighet, enhet, adress, län		61 DR	
Länsförsäkringar		74 Tf Tfn art	
Rem datum	Rem läkare (klartext)	Akutremiss ☐ Ja ☐ Nej	
Remiss till (Inrättning, klinik el motsv. adress)		Akutsvår till	
Vederbörande yrselmottagning		Föregående undersökning, var, när, vad	
		Övrigt	
Önskad undersökning			
Tacksam bedömning			
Diagnos, fråga			
Kristallsjuka?	Fakturera	Yrselcenter Stockholm dr. Geisler 8/9 kl. 16 ⁰⁰ / <i>ng</i>	
	Länsförsäkringar		
	Skadenr. 28245-16		
Anamnes, status			
Kvinna med återkommande hv besvär sedan tidigare, då av spänningskaraktär. Haft mera hv besvär senaste året och har även vid kontroll legat högt i bltr , vid dagens besök 160/100. Senaste v även rotatorisk yrsel fra vid hö sidoläge. Neurologstatus ua. <u>remitteras för provtagning samt 24 timsbltr och MR hjärna.</u>			
Tacksam bedömning			
Vänliga hälsningar			

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**
- 9-Vårdgivarens oro**

Ingen aning

Rädsla för allvarlig sjukdom

Panikslagen

Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov**
- 9-Vårdgivarens oro**

medicinskt omotiverad överutredning "Utredningskaruseller"

Ingen aning

Rädsla för allvarlig sjukdom

Panikslagen

Rädsla för allvarlig sjukdom

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov
- 9-Vårdgivarens oro

Vanligt management:

**Remiss till
CT hjärna
MR hjärna**

trots att medicinsk
indikation saknas

-visar att man tar patientens
symtom och oro på allvar

-bästa sättet att snabbt
avsluta konsultationen

Ingen aning

Rädsla för allvarlig sjukdom

Panikslagen

Rädsla för allvarlig sjukdom

medicinskt omotiverad överutredning "Utredningskaruseller"

Sluta bestråla yra hjärnor i onödan!

När det gäller akut yrsel har det visats att kliniken kan överträffa tekniken, och därmed kan onödiga datortomografiska undersökningar av hjärnan undvikas.

Att plötsligt bli yr är ett av de mest skrämmande symtom man kan drabbas av [1], och därför söker patienter med yrsel ofta akut. I USA är yrsel huvudorsak till cirka 3 procent av besöken på akutmotagningar [2]. Jämförbara svenska siffror saknas.

diagnostiska utbytet av en sådan undersökning har ifrågasatts, och nu finns det också underlag för att sluta beställa akut DT hjärna vid yrsel.

Chalela och medarbetare visar i en prospektiv, blindad studie [7] att akut DT hjärna identifierar endast 16 procent av fallen av ischemisk stroke. Känsligheten är sannolikt ännu lägre för bakre skallgropsstroke. Argumentet för att trots detta beställa akut DT hjärna vid yrsel är att avsluta hjärnblödning, framför

eller rent torsionell, eller byter riktning med blickriktningen, talar detta också mot bakre skallgropsinfarkt.

»Skew deviation« är beteckningen för den vertikala, dyskonjugerade, blickfelställning som ibland ses vid hjärnstamsskador. Den testas med ett »cover test«, där man låter patienten fixera till exempel undersökarens finger med blicken och alternerande täcker för det ena respektive det andra ögat. Om man ser

eller rent torsionell, eller byter riktning med blickriktningen, talar detta också mot bakre skallgropsinfarkt.

»Skew deviation« är beteckningen för den vertikala, dyskonjugerade, blickfelställning som ibland ses vid hjärnstamsskador. Den testas med ett »cover test«, där man låter patienten fixera till exempel undersökarens finger med blicken och alternerande täcker för det ena respektive det andra ögat. Om man ser

MIKAEL KARLBERG,
docent, överläkare
mikael.karlberg@skane.se

MÅNS MAGNUSSON,
professor, överläkare;
båda vid ONH-kliniken,
Skånes universitetssjukhus, Lund

Vanligt management:
**Remiss till
CT hjärna
MR hjärna**

trots att medicinsk
indikation saknas

-visar att man tar patientens
symtom och oro på allvar

-bästa sättet att snabbt
avsluta konsultationen

Ingen aning

Rädsla för allvarlig sjukdom

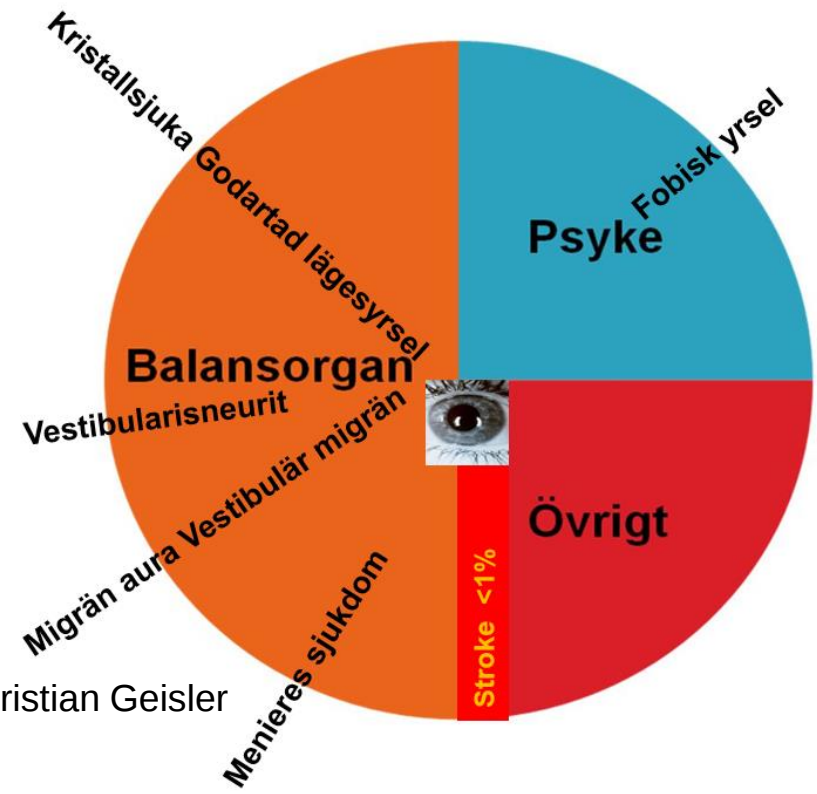
Panikslagen

Rädsla för allvarlig sjukdom

medicinskt omotiverad överutredning "Utredningskaruseller"

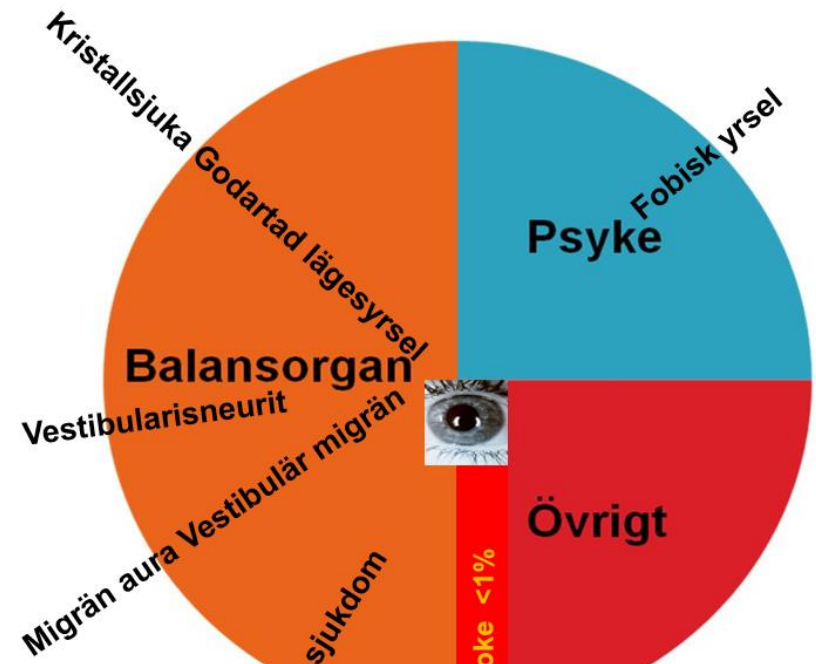
Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov
- 9-Vårdgivarens oro
- 10-Kunskaper om vanliga yrselsjukdomar ojämnt spridd**

Varför är yrsel svårt?

- 1-Nervsystemets sammankopplingar ger många komplexa symtom
- 2-Samma sjukdom kräver olika behandlingar
- 3-Yrselorsakerna förändras med tiden
- 4-Sjukvårdssystemet inte anpassat för komplexa konsultationer
- 5-Undersökning av vestibulära nervsystemet –utrustning och vana saknas
- 6-Yrselanamnes –opålitligt diagnostiskt verktyg
- 7-Timingproblem: svårt att bli undersökt i tid
- 8-Patientens stora återförsäkrings behov
- 9-Vårdgivarens oro
- 10-Kunskaper om vanliga yrselsjukdomar ojämnt spridd

Felaktigt management av yrselpatienter är en underskattad samhällskostnad

En hälsoekonomisk studie av yrsel- och balanssjukvården i Stockholm

En retrospektiv kostnadsanalys av patienter med en vanlig yrselsjukdom

